Preot VASILE RUS

ORGANIZAȚIA ANTICOMUNISTĂ „GĂRZILE LIBERTĂȚII" DIN DELURENI

EDITURA GEORGE COȘBUC
BISTRIȚA - 2018

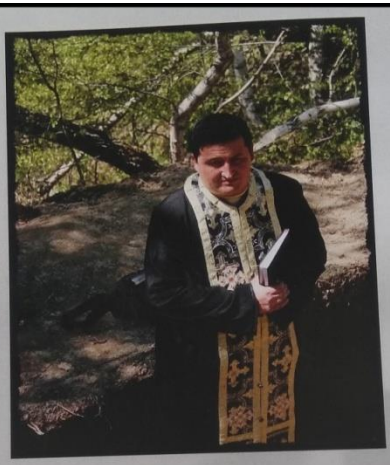

Preotul Rus Vasile s-a născut în 28 ianuarie 1978 în familia preotului Rus Ioan şi a doamnei preotese Maria. A absolvit Seminarul Teologic din Cluj-Napoca în anul 1997 iar în anul 2004 a luat licenţa în teologie la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca cu tema „Yom Kippur - Ziua Împăcării". În anul 1997, luna septembrie a primit harul preoţiei pe seama parohiei Alunişul, comuna Zagra, unde a activat până în data de 1 iulie 2004 când a fost transferat în parohia Nepos. În anul 2010 a fost distins de Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Bartolomeu cu distincţia de preot iconom ca răsplată pentru truda care a depus-o în ambele parohii.

Este autor a două lucrări pe tema rezistenţei anticomuniste din judeţul Bistriţa-Năsăud: „Martirii din Dealul Crucii" şi „Gheorghe Paşca - Viaţa şi Jertfa" apărute în anii 2013 şi 2016. După deshumarea în anul 2009 a bunicului său Toader Dumitru ucis de Securitate în 24 iunie 1949 în Dealul Crucii a dezvoltat un parteneriat cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului prin domnul profesor Gheorghe Petrov, militând pentru rescrierea adevăratei istorii scăldată în sângele martirilor anticomunişti.

ISBN: 978-606-8077-16-1

ORGANIZAŢIA ANTICOMUNISTĂ

‘’GĂRZILE LIBERTĂŢII’’ DIN

DELURENI

Pr.Vasile Rus

DESCRIEREA CIP A BIBLIOTECII NAŢIONALE A ROMÂNIEI

Organizaţia anticomunistă ,'Gărzile Libertăţii'' din Delureni-pr.Vasile Rus, 83 pag., format A5 , Editura George Coşbuc,Bistriţa,2018

ISBN: 978-606-8077-16-1

CORECTURA ŞI ILUSTRAŢIILE COPERTEI: pr. Vasile Rus

TIPARUL A FOST EXECUTAT LA

TIPOGRAFIA REVOX INTERNAŢIONAL BISTRIŢA

Preot VASILE RUS

ORGANIZAŢIA ANTICOMUNISTĂ ,’GĂRZILE LIBERTĂŢII’’ DIN DELURENI

EDITURA GEORGE COŞBUC

BISTRIŢA - 2018

CUPRINS

Prefaţă.....9

I.Perioada 1948-1952

I.1.*Constituirea organizaţiei ‘’Gărzile Libertăţii’’din Delureni*.....11
I.2.*Primele şedinţe şi recrutarea membrilor*.....16
I.3.*Arestările din 1949 şi fuga lui Alexandru Stupinean*.....19
I.4.*Tovărăşia cu Alexa Cătinean*.....38
I.5.*Arestarea lui Alexandru Stupinean*.....49

II.Perioada 1953-1964

II.1.*Arestările din 1953*.....57

II.2.*Condamnarea lui Alexandru Stupinean şi a susţinătorilor săi*.....63

II.3. *Decretul 310 din anul 1964*.....70

III. În prezent.....72

IV.Concluzii.....75

V. Acte C.N.S.A.S.....78

VI. Bibliografie 83

Prefaţă

Închin această carte amintirii jertfei și suferinței membrilor organizaţiei anticomuniste Gărzile Libertăţii din Delureni,judeţul Bistriţa-Năsăud.Dacă pe valea Someșului între anii 1947-1949 activa mișcarea de rezistență anticomunistă Liga Națională Creștină cu liderii ei: locotenentul Leonida Bodiu din Poiana Ilvei,primarul Toader Dumitru din Rebra și Burdeț Ioan din Rebrișoara,iar la poalele munților Țibleș începând cu comuna Romuli până pe valea Bichigiului din anul 1952 activa moroșanul Gheorghe Pașca iată că și în partea sudică a judeţului, în satul Delureni, din comuna Urmeniş, aparţinătoare atunci judeţului Mureş, se constituia organizaţia anticomunistă numită “Gărzile Libertăţii”.Gruparea anticomunistă “Gărzile Libertăţii” din Delureni a fost înființată în luna noiembrie a anului 1948 de un gospodar din Delureni,Alexandru Stupinean.Acesta a reușit în scurt timp să adune lângă el 31 oameni, cărora le luase jurământul:“Jur că voi lupta cu credinţă pentru Gărzile Libertăţii, contra regimului, guvernului şi contra comunismului. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!”.

La scrierea acestei cărţi:primăvara anului 2018 toţi membrii organizaţiei ,'Gărzile Libertăţii '' din Delureni sunt trecuţi în împărăţia lui Dumnezeu.Urmaşii lor în toamna anului 2017 au primit de la C.N.S.A.S dosarele privind lupta şi suferinţa părinţilor lor.Mi le-au încredinţat pentru a scrie povestea vieţii lor.Am descoperit în documentarea orală pe care am făcut-o în această primăvară a anului 2018 că faptele de curaj ale acestor oameni au rămas întipărite în memoria colectivă a comunităţii din Delureni.Curajul lor de a mărturisi pentru adevăr şi libertate în anii grei ai bolşevismului nu a fost uitat deşi au plătit cu ani grei de temniţă mărturisirea lor.

Mulțumesc bunului meu prieten,domnului profesor Gheorghe Petrov din cadrul I.I.C.C.M.E.R pentru că m-a ajutat și m-a susținut în perioada scrierii acestei cărți.Mulțumesc domnului Cătinean Constantin care m-a ajutat să realizez documentarea orală a cărții. Doresc să aduc mulţumiri şi întreaga mea recunoştinţă domnului Emil Iugan și firmei sale M.I.S Grup care au sprijinit apariţia acestei cărţi.Doresc ca această carte să fie un însemn pentru ca, în comunităţile noastre, blestemăţiile dictaturilor de orice fel să nu se mai repete niciodată.

Fericiți cei prigoniți pentru dreptate ! A lor este împărăția cerurilor !

I.Perioada 1948-1952

I.1.*Constituirea organizaţiei ‘’Gărzile Libertăţii’’ din Delureni*

Gruparea anticomunistă “Gărzile Libertăţii” din Delureni a fost înființată în luna noiembrie a anului 1948 de un gospodar din Delureni,Alexandru Stupinean.Acesta a depus jurământ de credinţă pe un pistol în faţa lui Alexandru Moraru,conducătorul organizaţiei anticomuniste’’Gărzile Libertăţii’’ de pe câmpie (în partea de sud a judeţului Bistriţa-Năsăud) :“Jur că voi lupta cu credinţă pentru Gărzile Libertăţii, contra regimului, guvernului şi contra comunismului.Aşa să-mi ajute Dumnezeu”.Alexandru Moraru, originar din Silivaşul de Câmpie, absolvent de liceu şi subofiţer în rezervă era un tânăr de numai 23 de ani.În procesul verbal de interogatoriu al Tribunalului Militar Oradea din ziua de 25 august 1953 Stupinean Alexandru arată cum a fost recrutat de Alexandru Moraru în această organizaţie:’’Am făcut politică legionară în anul 1937.În anul 1949 m-am înscris în organizaţia

''Gărzile Libertăţii'' fiind recrutat de Moraru Alexandru.Am avut funcţia de şef al acestei organizaţii din comuna mea,Delureni.Mi-au promis că îmi vor da bani şi din această cauză m-am înscris în această organizaţie revoluţionară.Mi s-a spus că acei bani îi vor primi de la angloamericani ca ajutor.Moraru Alexandru mi-a spus că are legătură cu angloamericanii,că aduce arme de acolo şi bani.Tot Moraru mi-a spus că după ce vor aduce armele le vor depozita şi atunci când vor primi ordin la patru puncte vor pune oameni înarmaţi şi vor da lovitura de stat contra regimului comunist.Am depus jurământul în faţa lui Alexandru Moraru ţinând mâna pe un pistol.Am recrutat membrii din Delureni în organizaţie care au depus jurământul de credinţă la fel ca şi mine.Legătura cu Moraru Alexandru o ţineam prin Dănilă Rus care era curierul grupului.Alexandru Moraru a fost arestat de acasă din Silivaşul de Câmpie în 22 februarie 1949 iar eu am rămas de atunci singurul conducător al organizaţiei ''Gărzile Libertăţii''din Delureni''.[1]

Obiectivele acestei organizaţii anticomuniste au fost acelea de a se preocupa pentru a recruta noi membrii din rândul unor oameni demni de încredere din sat,să se înarmeze şi să se

[11] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol4,p.338

pregătească pentru a ocupa primăria şi postul de jandarmi din comună contribuind astfel la răsturnarea regimului comunist şi să fie gata de a lupta cu arma în mână pentru a alunga cotropitorii sovietici,atunci când va fi declanşat războiul de către americani.

Parchetul Militar Cluj prin căpitanul magistrat Motoc Victor arată în 12 septembrie 1949 în referatul întocmit care erau obiectivele acestei organizaţii din perspectiva conducerii de stat comuniste de la acea vreme:''Scopul acestei organizaţii era de a pregăti cât mai multe elemente duşmănoase regimului democratic comunist al ţării care urmau să fie înarmaţi pentru ca printr-o acţiune de forţă să provoace răsturnarea regimului popular de la noi din ţară.Organizaţia subversivă "Gărzile Libertăţii" a fost iniţiată de inculpatul Moraru Alexandru care şi-a făcut un nucleu în comuna Delureni sub conducerea inculpatului Stupinean Alexandru.Acestuia,Moraru Alexandru i-a trasat obiectivele acestei organizaţii subversive care lupta contra comunismului şi pentru înlăturarea actualului regim.Ei credeau că în curând va începe războiul între angloamericani şi Uniunea Sovietică iar ei, membrii organizaţiei vor fi înarmaţi şi vor trebui să lupte contra autorităţilor locale şi contra conducătorilor organizaţiilor politice democratice.Tot Moraru i-a spus lui Stupinean

Alexandru că această organizaţie are ramificaţii pe întreg cuprinsul ţării şi că este mai puternică în munţii Bistriţei şi în munţii Apuseni.Stupinean a acceptat toate propunerile lui Moraru încadrându-se astfel în organizaţia subversivă ''Gărzile Libertăţii''.[2]

[2] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835, vol1,p.272

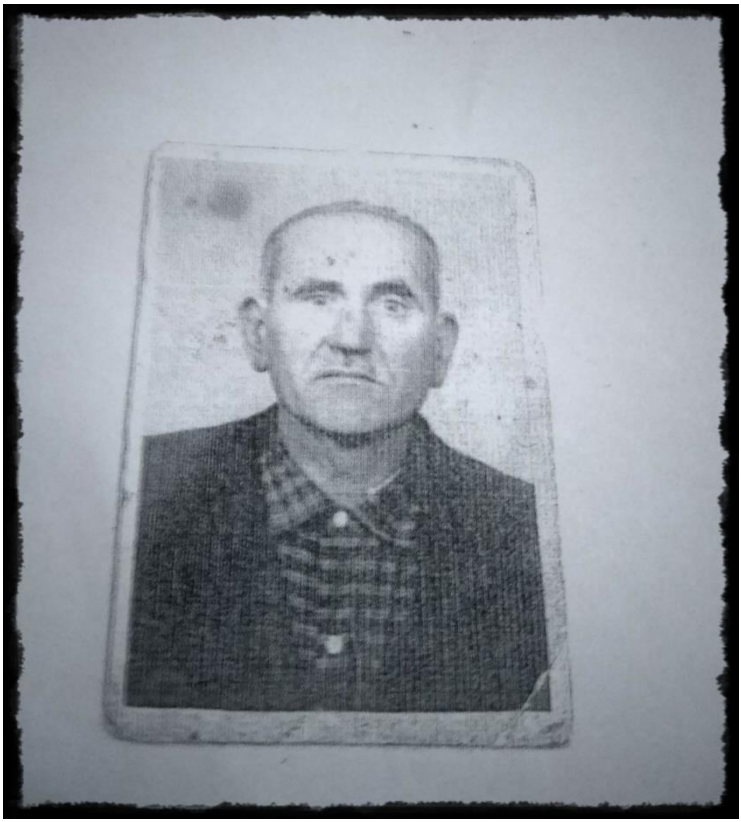

1.

Alexandru Stupinean.Fotografie din arhiva familiei Cătinean Constantin.

I.2.*Primele şedinţe şi recrutarea membrilor*

După recrutarea lui Stupinean Alexandru de către Moraru Alexandru în organizaţia''Gărzile Libertăţii''ca membru,acesta a ţinut la începutul lunii decembrie 1948 şedinţe în casa lui Deac Ioan din Delureni.Aici a participat şi Moraru Alexandru care le-a vorbit despre obiectivele organizaţiei''Gărzile Libertăţii''.Cei de faţă:Stupinean Ioan,Pintican Avram şi Moldovan Alexandru au depus jurământul de credinţă pe un pistol înaintea celor doi[3].

În procesul verbal de interogatoriu al Tribunalului Militar Oradea din ziua de 25 martie 1952 Pintican Avram mărturiseşte:''În luna decembrie a anului 1948 am mers cu Stupinean Alexandru acasă la Deac Ioan.Aici i-am găsit pe Stupinean Ioan,fratele lui Alexandru Stupinean şi pe Moldovan Alexandru.Stupinean Alexandru ne-a vorbit despre organizaţie.Apoi am jurat credinţă organizaţiei.În timpul jurământului Stupinean ţinea un pistol în mână iar Deac citea textul jurământului.La sfârşit Stupinean ne-a avertizat să nu îl trădăm,în acest caz ne va

[3] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835, vol1,p.271

împuşca în cap şi va da foc gospodăriilor noastre''[4].

După o săptămână Stupinean Alexandru a organizat o nouă şedinţă în casa lui Ioan Deac la care au participat Rusu Ioan (zis Nelu),Pintican Alexa,Rusu Ioan,Negruşa Obreja şi Deac Augustin.După ce le-a vorbit despre scopurile organizaţiei cei prezenţi au depus jurământul pe un pistol adus de curierul grupului,Rus Dănilă de la Moraru Alexandru.Dănilă i l-a dat lui Deac Ioan care la rândul lui l-a înmânat lui Stupinean Alexandru,conducătorul organizaţiei din Delureni.Jurământul depus pentru a intra în organizaţie era :"Jur că voi lupta cu credinţă pentru Gărzile Libertăţii, contra regimului, guvernului şi contra comunismului.Aşa să-mi ajute Dumnezeu" .

La începutul lunii ianuarie a anului 1949 se vor ţine alte şedinţe în casa lui Mihai Gliga din Delureni .Moraru Alexandru conducea aceste şedinţe alături de Alexandru Stupinean .Toţi care au participat la aceste şedinţe: Mihai Gliga,Balaş Liviu,Balaş Iosif şi Stupinean Dănilă au acceptat propunerile lui Moraru şi au depus jurământul de credinţă.

După arestarea membrilor organizaţiei din Delureni începând cu luna iunie a anului 1949 în

[4] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol2,p.448

anchetă, la Cluj în ziua de 11 iulie 1949 Balaş Iosif mărturiseşte sublocotenentului de Securitate Simonis Emil:'' La începutul lunii ianuarie a anului 1949,aflându-mă în casa numitului Gliga Mihai împreună cu Balaş Liviu,fratele meu şi Stupinean Dănilă a intrat în casă Stupinean Alexandru şi un necunoscut care s-a recomandat a fi Moraru Alexandru.El a început să ne spună că este partizan şi că este şeful Gărzilor Libertăţii din judeţul Mureş şi că a venit cu intenţia să organizeze şi în comuna Delureni membrii în organizaţie.A mai spus că această organizaţie are ca scop înlăturarea regimului actual al comuniştilor şi că în curând americanii vor începe războiul iar noi trebuie să îi sprijinim,la momentul oportun să fim înarmaţi pentru a ataca autorităţile comunale şi conducătorii comunişti din comună.Am depus jurământul înaintea lui şi ne-am angajat să nu trădăm cauza.După două săptămâni Moraru a venit călare pe un cal,s-a oprit în faţa casei lui Mihai Gliga spunându-i să caute locul potrivit pentru adăpostirea armamentului şi o puşcă mitralieră pe care el o va aduce pentru a ne servi la scopurile organizaţiei.După scurt timp am auzit de la nişte locuitori ai comunei Silivaş din judeţul Cluj că Moraru Alexandru a fost arestat de Securitate.[5]''

[5] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol1,p.227

I.3.*Arestările din 1949 şi fuga lui Alexandru Stupinean*

În ziua de 22 februarie 1949 Alexandru Moraru a fost arestat de Securitate în Silivaşul de Câmpie la casa sa.[6] În loc de izbucnirea războiului şi mitralieră, nu după mult timp, în noaptea de 19 iunie 1949, au urmat primele arestări şi în Delureni. Au fost arestaţi Mihai Gliga şi Ioan Stupinean.

Apoi,timp de trei săptămâni,cu toate eforturile Securităţii, Miliţiei şi ale jandarmilor nu au putut fi arestaţi şi ceilalţi membrii ai organizaţiei pentru că unii dintre ei s-au ascuns, iar alţii, între care şi capii organizaţiei, au fugit la partizanii lui Niţu şi Iustin, grupaţi în pădurile din zonă.

Stratagema folosită ce a dat roade pentru a-i prinde pe cei mai mulţi dintre fugari a fost că s-a anunţat în Delureni şi prin oameni de legătură s-a transmis şi fugarilor în pădure că nici unul dintre cei căutaţi nu trebuie să se teamă de nimic, pentru că şeful de post a rezolvat cu superiorii săi ca toţi cei care se vor preda şi vor preda şi armele să nu

[6] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol4,p.338,Declaraţia lui Stupinean Alexandru dată în anchetă în ziua de 25 august 1953

păţească nimic.[7] Aşa s-au predat şi au fost arestaţi în ziua de 10 iulie 1949, între alţii, Iosif Balaş, Augustin Deac, Alexandru Moldovan, Obreja Negruşa şi Ioan Rusu, toţi din Delureni.

În documentarea orală pe care am făcut-o în primăvara anului 2018 în Delureni am cules mărturia lui Rusu Ioan care în anul 1949 îndeplinea funcţia de secretar al U.T.M ,organizaţia tineretului comunist de aici.El îşi aduce aminte de începutul arestărilor:''A venit Securitatea cu mai multe camioane şi au arestat oameni.Printre ei şi pe fratele lui Stupinean,Ioan care era pădurar.Ciandi (porecla lui Alexandru Stupinean) era ascuns într-un lan de porumb şi privea la ei.Nu a fost om în sat atunci să nu ia nişte palme[8].

După cum mărturiseşte în interogatoriul din ziua de 25 august 1953 după arestarea camarazilor săi Alexandru Stupinean nu s-a predat ci a luat calea pribegiei :''Am aflat că sunt urmărit de organele Securităţii,am fugit şi m-am ascuns în pădurea Găvănii.Aici soţia mea Fira îmi aducea mâncare şi îmbrăcăminte[9]''.

De asemenea nu s-au predat nici consătenii săi Alexa şi Avram Pintican.S-au ascuns acasă până în primăvara anului 1952

[7] Interviu Rusu Ioan,Delureni
[8] Ibidem
[9] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol4,p.338

când vor fi arestaţi şi ei.Referatul Parchetului Militar Oradea spune despre ei:''Fiind descoperită organizaţia şi şefii ei arestaţi aflând inculpaţii Alexa şi Avram Pintican de aceasta,întrucât au fost căutaţi şi ei de organele de miliţie au dispărut din public pentru a nu mai putea fi văzuţi şi arestaţi stând astfel tot timpul ascunşi acasă până la data arestării lor,fiind căutaţi de Miliţie au fost denunţaţi de mama lor[10]''.

În documentarea orală pe care am făcut-o în primăvara anului 2018 în Delureni am cules mărturia lui Cătinean Constantin care spune despre cei doi:''Părinţii lor stăteau într-un câmp la noi. Le-au săpat o groapă sub o claie de fân acasă.Aici stăteau ziua ascunşi iar noaptea ieşeau afară să ia o gură de aer.Negăsindu-i, într-o zi, miliţienii au bătut-o rău pe mama lor,au călcat-o în picioare şi de frică să nu o omoare le-a arătat groapa în care stăteau ascunşi copiii ei.I-au arestat pe loc şi i-au dus încătuşati la postul de Miliţie din Sărmăşel[11]''.

[10] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol2,p.451

[11] Interviu Cătinean Constantin

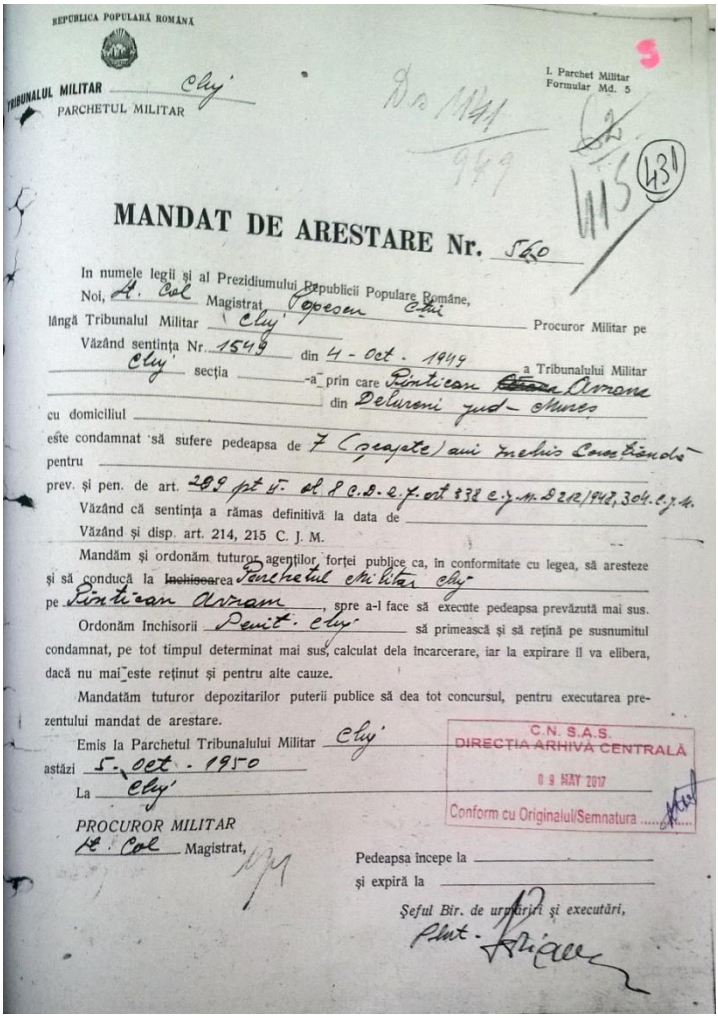

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

TRIBUNALUL MILITAR Cluj
PARCHETUL MILITAR

I. Parchet Militar
Formular Md. 5

Do 1141
969
1115
430

MANDAT DE ARESTARE Nr. 560

In numele legii și al Prezidiumului Republicii Populare Române,
Noi, Lt. Col Magistrat Popescu Ștefan
lângă Tribunalul Militar Cluj Procuror Militar pe
Văzând sentința Nr. 1549 din 4 - Oct. 1949
Cluj secția -a prin care Pintican Avram
din Deluromi jud - Someș
cu domiciliul
este condamnat să sufere pedeapsa de 7 (șapte) ani închisoare corecțională
pentru
prev. și pen. de art. 209 pct 4. al 8 C.P. c.j. art 338 c.j.m. D 218/948, 304 c.j.t.
Văzând că sentința a rămas definitivă la data de
Văzând și disp. art. 214, 215 C. J. M.
Mandăm și ordonăm tuturor agenților forței publice ca, în conformitate cu legea, să aresteze
și să conducă la ~~Închisoarea~~ Parchetul militar Cluj
pe Pintican Avram, spre a-l face să execute pedeapsa prevăzută mai sus.
Ordonăm Închisorii Penit. Cluj să primească și să rețină pe susnumitul
condamnat, pe tot timpul determinat mai sus, calculat dela încarcerare, iar la expirare îl va elibera,
dacă nu mai este reținut și pentru alte cauze.
Mandatăm tuturor depozitarilor puterii publice să dea tot concursul, pentru executarea prezentului mandat de arestare.
Emis la Parchetul Tribunalului Militar Cluj
astăzi 5. Oct. 1950
La Cluj

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ
09 MAY 2017
Conform cu Originalul/Semnatura .....

PROCUROR MILITAR
Lt. Col Magistrat,

Pedeapsa începe la
și expiră la
Șeful Bir. de urmăriri și executări,
Plut. [illegible]

2.

Mandatul de arestare al lui Pintican Avram.Este xeroxat după originalul aflat în dosarul cu numărul 2835 din arhiva C.N.S.A.S.

După ce au fost arestaţi,membrii organizaţiei ‘’Gărzile Libertăţii ‘’din Delureni au fost anchetaţi de Securitate şi trimişi în judecată la Tribunalul Militar Cluj pentru delict de uneltire contra ordinii sociale şi port ilegal de armă. Începutul rechizitoriului la sentinţa nr. 1549 a Tribunalului Militar Cluj dată şi citită inculpaţilor în 4 octombrie 1949 arată acuzele care le erau aduse:’’În stadiul trecerii spre socialism a R.P.R., reacţiunea internă care şi-a pierdut poziţiile politice şi majoritatea şi pe cele economice, întrebuinţează de această dată toate mijloacele pentru a împiedica ducerea la bun sfârşit a marilor realizări ale clasei muncitoare.

Astfel fostele clase dominante, pentru câştigarea raiului pierdut, nevoind a renunţa la viaţa de huzur din trecut, caută cu orice preţ de a pune mâna din nou pe conducerea ţării şi a reinstaura vechiul regim burghezo-moşieresc de exploatare.

Inculpaţii din acest proces, care sunt unelte ale burgheziei interne, slugi ale imperialiştilor angloamericani au trecut la acţiuni subversive pentru răsturnarea prin mijloace violente a regimului de democraţie populară, instaurat cu mari jertfe de clasa noastră muncitoare. Activitatea lor ostilă a fost frânată la timp de către organele noastre de securitate…

Acuzatul Stupinean Alexandru şeful organizaţiei subversive “Gărzile Libertăţii” din comuna Delureni, judeţul Mureş, activează intens pentru a recruta în organizaţie cât mai mulţi membri,ţinând în permanenţă legătura cu Moraru Alexandru prin curierul acestuia Rusu Dănilă. Acest acuzat,Alexandru Stupinean este iniţiatorul şi organizatorul organizaţiei subversive din comuna Delureni şi din jur.

Astfel acuzatul de mai sus a reuşit să recruteze în organizaţie pe următorii membri: Deac Ion, Stupinean Ion, Moldovan Alexandru, Pintican Avram, Pintican Alexandru, Deac Augustin, Rusu Ion zis Nelu, Rusu Ion, Negruşa Obreja, Gliga Mihai, Balaş Liviu şi Stupinean Dănilă.

Cu ocazia şedinţelor pe care acuzatul Stupinean Alexandru le-a ţinut cu membrii arătaţi mai sus, a cerut membrilor de a procura cât mai mult armament, de a ţine legătura între ei şi că scopul organizaţiei este de a răsturna prin violenţă actualul regim cu ajutorul pe care organizaţia îl va primi din partea angloamericanilor şi că la izbucnirea războiului între angloamericani şi U.R.S.S. precum şi a ţărilor de democraţie populară, membrii organizaţiei urmau să dea ajutor angloamericanilor şi de a ocupa instituţiile publice din comună.

La prima şedinţă pe care acuzatul Stupinean Alexandru a ţinut-o şi la care au participat inculpaţii: Deac Augustin, Pintican Alexandru,Rusu Ion zis Nelu, Rusu Ion şi Negruşa Obreja, a luat jurământul celor menţionaţi mai sus, după formula arătată, pe care o primise de la Moraru Alexandru.Jurământul a fost depus pe pistolul lui Moraru Alexandru,pistol care a fost adus de la acesta de către inculpatul Rusu Dănilă, care îndeplinea funcţia de curier. Stupinean Alexandru a ţinut mai multe şedinţe, atât în locuinţa sa cât şi la locuinţele inculpaţilor Deac Ion şi Gliga Mihai. Acuzatul Stupinean Alexandru a avut în luna ianuarie 1949 o întrevedere cu Moraru Alexandru la locuinţa inculpatului Deac Ion. După circa două săptămâni Moraru Alexandru s-a întâlnit din nou cu Stupinean Alexandru tot la locuinţa lui Deac Ion. De această dată aceştia au fost însoţiţi şi de doi necunoscuţi. Aici au fost chemaţi:Stupinean Ion, Pintican Avram şi Moldovan Alexandru. Cu această ocazie Moraru le-a vorbit despre scopul organizaţiei "Gărzile Libertăţii" de a răsturna regimul actual şi că organizaţia lor va primi ajutoare în armament de la angloamericani. Aici inculpaţii menţionaţi mai sus au depus jurământul tot pe pistolul lui Moraru, după aceeaşi formulă.

Pistolul pe care inculpaţii au depus jurământul a fost adus de la Moraru de către

inculpatul Rusu Dănilă, care l-a predat lui Deac Ion omul de încredere a lui Stupinean Alexandru. Deac Ion primind pistolul l-a înmânat lui Stupinean.

Prin luna decembrie 1948,inculpatul Gliga Mihai a fost chemat în casă la inculpatul Stupinean Ion,unde se aflau acuzaţii Moraru şi Stupinean Alexandru.Aici Moraru i-a cerut să facă parte din organizaţie, arătându-i scopurile ei, după care Gliga Mihai a răspuns afirmativ că acceptă să facă parte din “Gărzile Libertăţii”.

De la locuinţa lui Stupinean Ion au plecat toţi trei împreună înspre casa lui Gliga.În drum au întâlnit pe inculpaţii Balaş Liviu şi Balaş Iosif şi cu toţii au mers la locuinţa lui Gliga Mihai.Ajungând aici, au găsit în casă şi pe inculpatul Stupinean Dănilă.Din nou Moraru Alexandru a expus scopurile urmărite de organizaţie,care luptă împotriva comunismului şi pentru răsturnarea actualului regim.Că în curând va începe războiul dintre cele două lagăre, când membrii organizaţiei trebuiau să ajute lagărul imperialist, de a lupta în contra autorităţilor locale şi în contra organizaţiilor politice democrate. Apoi Moraru le-a cerut să-şi procure cât mai multe arme.Toţi cei de faţă au acceptat propunerile făcute de Moraru, încadrându-se în organizaţie. La plecarea lui Moraru, acesta le-a mai spus să caute fiecare de a recruta în organizaţie cât mai mulţi membri de încredere şi orice informaţii de

care vor avea nevoie le vor putea obţine de la Stupinean Alexandru, şeful organizaţiei din comuna Delureni, judeţul Mureş.

După o săptămână s-a ţinut o nouă şedinţă la locuinţa inculpatului Gliga Mihai, la care au luat parte:Moraru Alexandru, care venise cu un necunoscut, Balaş Liviu şi Balaş Iosif. Cu această ocazie Moraru a trimis pe Gliga la Pop Augustin cu ordinul de a forma echipa nr.3,lucru adus la îndeplinire de către Gliga.După câteva zile Gliga Mihai a fost din nou vizitat de Moraru şi cu această ocazie Moraru i-a spus că timpul se apropie pentru a trece la acţiune, că va aduce o mitralieră şi că trebuie să caute ascunzişuri pentru armamentul şi muniţia care urma să fie adusă de Moraru, pentru realizarea scopurilor sale subversive şi teroriste. Acest lucru însă nu s-a putut realiza, dat fiind că organizaţia a fost descoperită, iar membrii ei arestaţi.

Din cele arătate mai sus rezultă indubitabil că Moraru Alexandru a fost promotorul acestei organizaţii subversive, secondat îndeaproape de către Stupinean Alexandru, care a iniţiat şi organizat această asociaţie secretă denumită "Gărzile Libertăţii" atrăgând în mrejele ei şi pe inculpaţii arătaţi mai sus."[12]Aşadar, în viziunea

[12] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol1,p344...Un extras din sentinţa nr. 1549/1949 a Tribunalului Militar Cluj, Secţia I-a

oamenilor legii aserviţi în acele vremuri regimului comunist, cei 17 membri ai organizaţiei “Gărzile Libertăţii”, în majoritate ţărani simpli, erau “unelte ale burgheziei”, când ei nu cunoscuseră nici un burghez, şi slugi ale “imperialiştilor angloamericani”, când în fapt ei se organizaseră în speranţa că vor putea contribui cu ajutorul americanilor, la salvarea propriilor gospodării din mâna comuniştilor.Ei nu erau clasele dominante, nu trăiseră niciodată ca în rai, într-o viaţă de huzur, ci întotdeauna din truda muncii lor de plugari.

Prezentăm în cele ce urmează condamnările dictate de Tribunalul Militar Cluj în această speţă:

SENTINŢA NR. 1549/1949

(Extras)

Astăzi, anul 1949 /una mie nouă sute patru zeci şi nouă/ luna septembrie, ziua 29/ douăzeci şi nouă/.

Tribunalul Militar Cluj Secţia I-a, compus conform art. 9-10 C.J.M din:

Colonel magistrat Dr. Vlasu Vasile
Preşedinte: Maior Hoară Ion
Căpitan Magistrat Sturza Traian

Membrii:

Căpitan Bindea Beniamin

Judecători:

Căpitan Băieşu Gavrilă

Căpitan Magistrat Moţoc Victor

Procuror militar:

Plot. Major Enoetescu Petre

Toţi numiţi în funcţiuni cu respectarea formelor legale şi fără a se găsi în vreunul din cazurile de incompatibilitate prev. de art. 19-21 C.J.M…

ŞEDINŢA PUBLICĂ DIN ZIUA DE 4/PATRU/ OCTOMBRIE 1949 :

TRIBUNALUL

ÎN NUMELE LEGII

HOTĂRĂŞTE:

Cu unanimitate de voturi şi fără acordare de circumstanţe atenuante, condamnă în contumacie pe acuzatul:

1/ STUPINEAN ALEXANDRU din comuna Delureni jud. Mureş, la 15/cincisprezece/ ani muncă silnică, 5/cinci/ ani degradare civică şi confiscarea averii, pentru crima de uneltire contra ordinei sociale, făcând aplicaţiunea art. 209 pct. III.C.P. comb. cu D. 212/1948, art. 58 C.P. 342 C.J.M. şi la 5/cinci/ ani închisoare corecţională, pentru delictul de deţinere ilegală de armă, făcând aplicaţiunea art. 32, 35 din Leg. 190/1947 comb. cu art. 338 C.J.M.

Conform art. 101 C.P. va executa pedeapsa cea mai gravă. În baza art. 304 C.J.M. îl obligă să plătească statului 10.000 /zece mii/ lei cheltuieli de judecată.

Cu unanimitate de voturi şi fără acordare de circumstanţe atenuante, condamnă în prezenţă pe inculpaţii:

2. POP AUGUSTIN din comuna Şopteriu, jud. Mureş, la 6 /şase/ ani
închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 10.000 /zece mii/ lei
amendă corecţională şi confiscarea averii, pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale, făcând aplicaţiunea art. 209 pct. II.lit.a.b.f. C.P. comb. cu

D. 212/1949, prin schimbarea de calificare conf. art. 292 C.J.M. din crimă de uneltire contra ordinei sociale p.p. de art. 209 pct. III.C.P. şi la 2 /doi/ ani închisoare corecţională pentru delictul de deţinere ilegală de armă făcând aplicaţiunea art. 32, 35 din Legea 190/1947. Conf. art. 101 C.P. va executa pedeapsa cea mai gravă. Conf. art. 304 C.J.M. va plăti statului 4.000 /patru mii/ lei cheltuieli de judecată.

3. CĂTANĂ VASILE din comuna Şopteriu, jud. Mureş,

4. RUSU ION zis NELU din comuna Delureni, jud. Mureş,

5. RUSU ION din comuna Delureni, jud. Mureş, la câte 3 /trei/ ani închisoare corcţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 2.000 /două/ mii lei amendă corecţională şi confiscarea averii, şi

6. RUSU DĂNILĂ din comuna Delureni jud. Mureş la 3 /trei/ ani şi 6 /şase/ luni închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 2.000 /două mii/ lei amendă corecţională şi confiscarea averii, toţi pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale, făcând aplicaţiunea art. 209 pct. II. lit.a.b.f. C.P. şi D. 212/1948 şi în plus mai condamnă pe Rusu Dănilă la 1 /un/ an închisoare corecţională pentru complicitate la delictul de

deţinere ilegală de armă, făcând aplicaţiunea art. 121, 123 C.P. 32, 35 din Leg. 190/1947. Conf. art. 101 C.P. va executa pedeapsa cea mai gravă.

Cu acordare de circumstanţe atenuante, condamnă pe inculpaţii:

7. GLIGA MIHAI din comuna Delureni jud. Mureş,

8. STUPINEAN ION din comuna Delureni, jud. Mureş,

9. MOLDOVAN ALEXANDRU, **10. DEAC AUGUSTIN**, **11. NEGRUŞA OBREJA**, toţi din comuna Delureni, jud. Mureş, la câte 2 /doi/ ani închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 2.000 /două mii/ lei amendă corecţională şi confiscarea averii şi **12. DEAC ION** din comuna Delureni, jud. Mureş, la 2 /doi/ ani închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 2.000 /două mii/ lei amendă corecţională şi confiscarea averii, toţi pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale, făcând aplicaţiunea art. 209 pct. II lit.a.b.f., 157 C.P., D. 212/1948 şi în plus mai condamnă pe Deac Ion la 1 an închisoare corecţională pentru complicitate la delictul de deţinere ilegală de armă, făcând aplicaţiunea art. 121, 123 C.P., 32, 35 din Leg. 190/1947, 158 C.P. Conf. art. 101 C.P. va executa pedeapsa cea mai gravă.

13. BALAŞ LIVIU şi **14. BALAŞ IOSIF,** ambii din com. Delureni, jud. Mureş, la câte 1 /un/ an şi 6 /şase/ luni închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională, 1.000 /una mie/ lei amendă corecţională şi confiscarea averii, pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale, făcând aplicaţiunea art. 209 pct. II, lit. a.b.f.C.P. comb. cu D. 212/1948, art. 157, 158 C.P.

15. STUPINEAN DĂNILĂ din comuna Delureni, jud. Mureş, la 1 /un/ an închisoare corecţională, 3 /trei/ ani interdicţie corecţională şi 1.000 /una mie/ lei amendă corecţională, pentru delictul de favorizare a infractorului, făcând aplicaţiunea art. 284 C.P. comb. cu art. 230 al. 2, 209 pct. II, 157.158 C.P. prin schimbare de calificare conf. art. 292 C.J.M. din delictul de uneltire contra ordinei sociale p.p. art. 209 pct. C.P.

Şi în lipsă condamnă fără acordare de circumstanţe atenuante pe inculpaţii:

16. PINTICAN AVRAM şi **17. PINTICAN ALEXANDRU**, ambii din com. Delureni jud. Mureş, la câte 7 /şapte/ ani închisoare corecţională, 5 /cinci/ ani interdicţie corecţională, 10.000 /zece mii/ lei amendă corecţională şi confiscarea averii, pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale,

făcând aplicaţiunea art. 209 pct. II lit. a.b.f.C.P., D. 212/1948, art. 338 C.J.M. În baza art. 304 C.J.M. obligă pe inculpaţii: Pintican Avram, Pintican Alexandru să plătească câte 5.000 /cinci mii/ lei, pe inculpatul Cătană Vasile la 2.000 /două mii/ lei, iar pe restul inculpaţilor de mai sus la câte 1.000 /una mie/ lei cheltuieli de judecată.

Conform art. 463 C.J.M. se compută întreaga detenţie preventivă condamnaţilor de mai sus. Interdicţia corecţională constă în suspendarea exerciţiului drepturilor prev. de art. 58 pct. 2-4 C.P…[13]"

Pedeapsa cea mai mare,15 ani muncă silnică, 5 ani degradare civică şi confiscarea averii sub acuzaţia de crimă de uneltire contra ordinii sociale şi 5 ani închisoare pentru deţinere ilegală de armă a fost dată în proces în lipsă lui Alexandru Stupinean, şeful organizaţiei din Delureni, pe care oamenii regimului nu putuseră să-l prindă.Ceilalţi doi fugari Alexandru şi Avram Pintican din Delureni au fost condamnaţi la câte 7 ani închisoare, 5 ani interdicţie corecţională,amendă 10.000 lei şi confiscarea averii.Ei au fost prinşi abia în octombrie 1951.Părinţii lor au angajat un avocat priceput din Cluj-Napoca,doamna Pricop Magda care a reuşit să

[13] [13] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol1,p348-349...Un extras din sentinţa nr. 1549/1949 a Tribunalului Militar Cluj, Secţia I-a

alcătuiască o contestaţie adresată Tribunalului Militar Cluj prin care a obţinut anularea sentinţei cu numărul 1549 din 4 octombrie 1949 şi rejudecarea cauzei pentru cei doi[14].Motivul admiterii acestei contestaţii a fost că cei doi fugari Alexandru şi Avram Pintican nu au fost citaţi acasă pentru a se îndeplini procedura legală.

Cauza celor doi s-a rejudecat de către Tribunalul Militar Cluj în cursul lunii martie a anului 1952.Prin priceperea doamnei avocat Magda Pricop s-a reuşit schimbarea încadrării juridice pentru cei doi şi reducerea pedepsei de la 7 ani de închisoare la un singur an an după cum rezultă din sentinţa cu numărul 224 din ziua de 1 aprilie 1952 a Tribunalului Militar Cluj:''Inculpaţii iniţial au fost trimişi în judecată pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale p.p.art.209 pct.II.lit.a.b. şi f.C.P.ori din dezbaterile din instanţă rezultă că faptele inculpaţilor se încadrează perfect la lit.f al aceluiaşi 209-pct.II,lit.f.C.P.întrucât inculpaţii nu au organizat,activat şi nici făcut propagandă aşa cum prevede la litera a şi b ci numai s-au afiliat prin jurământul depus acestei organizaţii devenind membrii în sensul arătat la litera f.astfel că instanţa reţine fapta sub această calificare:delictul de uneltire contra ordinii sociale p.p.art.209

[14] Interviu Cătinean Constantin

pct.II.lit.f.C.P.Cu unanimitate de voturi prin schimbare de calificare din art.209 pct.2 lit.b.C.P. şi cu acordare de circumstanţe atenunante condamnă pe inculpaţii:Pintican Avram şi Pintican Alexa,ambii plugari din comuna Delureni,Regiunea Mureş la câte un an de închisoare corecţională,câte 100 de lei amendă corecţională şi un an interdicţie corecţională pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale făcând aplicarea art.209 pct.2 lit.b. CP. li se compută detenţiunea preventivă de la 2 octombrie 1951.Semnează:Preşedinte Magistrat Căpitan Samson Dumitru,Procuror militar Locotenent Major Magistrat Pop Francisc,Grefier Mitreanu Simion.

Toţi cei 16 condamnaţi începând cu anul 1949 au fost duşi la Canal la muncă silnică în afară de Stupinean Alexandru care se ascundea prin pădurile Găvana şi Fânaţului de lângă Delureni[15].

[15] A.C.N.S.A.S.,dosar 2835,vol2,p 482-500

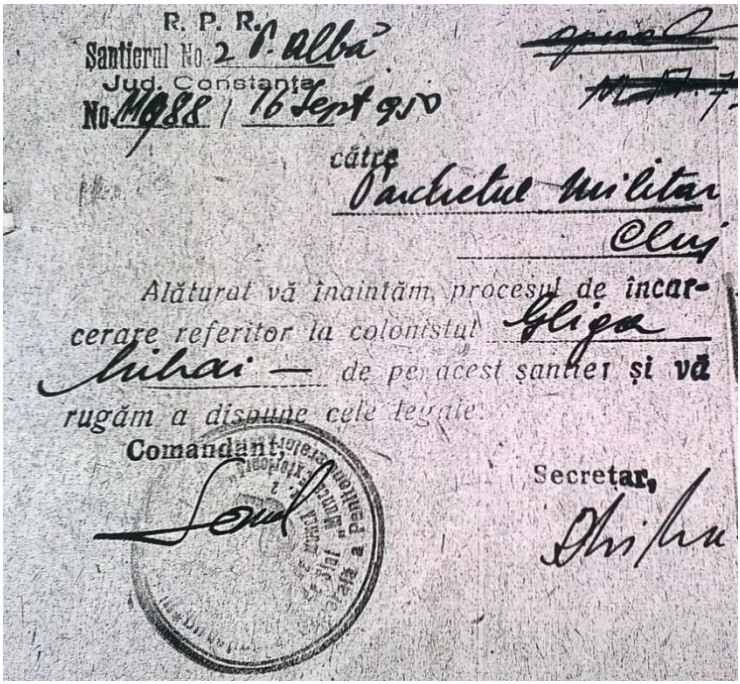

R. P. R.
Santierul No. 2 Valea
Jud. Constanta
No. 1988 / 16 Sept 950

către
Parchetul Militar
Cluj

Alăturat vă înaintăm procesul de încarcerare referitor la colonistul Gliga Mihai — de pe acest șantier și vă rugăm a dispune cele legale.

Comandant,

Secretar,

3.

Procesul de încarcerare al lui Gliga Mihai.Este xeroxat după originalul aflat în dosarul cu numărul 2835 din arhiva C.N.S.A.S.

I.4.*Tovărăşia cu Alexa Cătinean*

După ce Alexandru Stupinean a reuşit să fugă în 1949 de trupele Securităţii şi să se ascundă în pădurile de lângă Delureni până în anul 1950 a pribegit de unul singur fiind ajutat cu mâncare de soţia sa Fira şi de oamenii din sat care mergeau la muncă la câmp.

Astfel l-a întâlnit Moldovan Susana care copilă fiind mergea cu mieii la păscut pe islazul din apropierea pădurii Fânaţului:''M-am întâlnit cu el,cu Ciandi.Îmi dădea o ploscă de fier să îi aduc apă.Mă duceam cu mieii la apă iar el mă aştepta în altă parte să îi dau plosca umplută cu apă.Îl vedeam cum iese din cucuruzi.Nu l-am pârât niciodată.Ştiam să tac[16]''.

L-a întâlnit atunci pe Stupinean şi Rusu Ioan care mărturiseşte:''Am mers într-o zi în pădure să strâng nişte nuiele să fac nişte mături de găteje.Am auzit un foc de armă şi m-am speriat.Am fugit să ies din pădure şi la 100 de metri m-am întâlnit cu Stupinean care m-a liniştit,a văzut că sunt speriat:''Stai că nu-i nici un bai ! Nu pe tine te urmăresc ! Urmăresc un ţigan din Silivaş care este secretarul organizaţiei de partid.S-a angajat la

[16] Interviu Moldovan Susana,sora Mariei Cătinean din Delureni

partid că pune el mâna pe mine ! După el am tras ![17]''

Una dintre persoanele care îl ajutau pe Alexandru Stupinean era Albuţ Maria din Delureni.În 21 iunie 1953 va fi arestată de către Securitate care a aflat de ajutorul pe care i l-a dat lui Alexandru Stupinean în urma interogatoriilor la care acesta a fost supus.La rândul ei fiind interogată la Cluj în ziua de 22 iunie 1953 Albuţ Maria declară:''Cât timp a fost fugit Alexandru Stupinean l-am ajutat făcându-i legătura cu soţia lui,Fira care îl alimenta cu mâncare,spunându-i locurile în care se ascunde.La fel i-am dat şi eu în repetate rânduri de mâncare.De asemenea îl ţineam la curent cu ce se petrece în comună mai ales atunci când vedeam că Miliţia îl urmăreşte.Din luna iulie a anului 1950 Stupinean Alexandru nu mai era singur ci era împreună cu Cătinean Alexa,dezertorul care nu s-a mai întors în armată şi s-a însoţit cu el prin păduri[18]''.

Despre întâlnirea lui Alexa Cătinean cu Stupinean Alexandru vorbeşte soţia sa,Cătinean Maria care spune în procesul de interogatoriu din ziua de 25 iunie 1953 de la Cluj:''Soţul meu Cătinean Alexa zis Lesa în anul 1950 a fost

[17] Interviu Rusu Ioan,Delureni

[18] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol1,p.8,Proces verbal de interogatoriu Albuţ Maria,Cluj,22 iunie 1953

încorporat în armată la muncă în Vatra Dornei.După trei săptămâni a dezertat venind acasă după care la trei zile a luat legătura cu Stupinean Alexandru care a fost fugit la pădure încă din anul 1949. A stat cu el până în anul 1951 când a fost arestat.Îi duceam soţului meu de mâncare la locul numit Poiana Fânaţului.Din mâncarea pe care i-am dus-o i-a dat întotdeauna şi lui Stupinean Alexandru.Ne spunea că se schimbă regimul şi ne îndemna să nu predăm cotele la stat [19]".

Despre însoţirea lui Alexa Cătinean cu Stupinean Alexandru ştiau şi oamenii din sat,din Delureni.Rusu Ioan l-a întâlnit atunci :''A fugit acasă din armată, de la lucru, de la Vatra Dornei.Îi era foarte greu.Nu a mai vrut să se întoarcă înapoi.Era mai bolnăvicios de felul lui.L-am sfătuit să se întoarcă că era păcat de el,era băiat tânăr.S-a întâlnit cu Stupinean iar acesta i-a zis că el trebuia să facă armata la vreo armă şi nu la muncă şi l-a chemat să vină cu el pentru că în cel mai scurt timp vor veni americanii care vor începe războiul şi vor alunga de la putere regimul comunist.Mulţi din sat ascultau atunci posturile de radio la care americanii ne promiteau că vin şi ne cereau să rezistăm.Eram convins şi eu că nu mint ci spun adevărul.De aceea

[19] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol1,p.85,Proces verbal de interogatoriu Cătinean Maria,Cluj,25 iunie 1953

când am făcut armata şi am fost propus să fac studii în Uniunea Sovietică am refuzat pentru că îi aşteptam pe americani să vină''[20].

Alexa Cătinean a fugit din armată cu două puşti şi câteva grenade,dintre care o puşcă i-a dat-o lui Stupinean Alexandru.Chiar el recunoaşte acest lucru în anchetă la Oradea:''Am stat împreună cu Cătinean Alexa fugiţi în păduri din luna iulie a anului 1950 până în 4 februarie 1951.De la Cătinean Alexa am avut o armă Z.B. cu 15 cartuşe şi o grenadă.Am luat arma pentru a o folosi împotriva celor care vor încerca să mă atace[21]''.

Pentru prinderea celor doi fugari Securitatea Mureş a organizat mai multe acţiuni.Ioan Rusu care în acea perioadă era secretar al U.T.M,al organizaţiei tinerilor comunişti din comună îşi aduce aminte evenimentele trăite:''Venea Securitatea de la Mureş,toţi erau unguri şi ţinea adunări generale în sat:''Nu vreţi să spuneţi unde e ascuns Stupinean?Când o să-l prindem el o să vă pârască pe toţi !''Dacă te întâlneai cu ei în şezători sau pe drum scoteau tot de la tine să vadă dacă nu ai vreun bilet către ei sau vreo informaţie.Dacă aflau

[20] Interviu Rusu Ioan,Delureni...În acea perioadă avea funcţia de secretar al U.T.M,al organizaţiei tinerilor comunişti din comună.
[21] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol4,p.340, Proces verbal de interogatoriu Stupinean Alexandru, Tribunalul Militar Oradea,25 august 1953

vreun briceag la tine strigau ca ieşiţi din minţi:''Banditule ! Cu ăsta vrei să omori organele Statului ?''Te băteau de nu există ! Eram secretar atunci la organizaţia U.T.M din comună şi mă obligau să strâng tinerii din sat să participăm la vânători organizate de ei,să facem pe gonacii.Veneau câte 20 de aşa zişi vânători.Dar pe ei îi durea să îi prindă pe Stupinean şi pe Alexa,asta era vânătoarea lor.Mergeam câte zece kilometri prin pădure începând de la Fântâniţa.Ne cereau dacă vedem un om ascuns să dăm alarma iar ei îl vor încercui să îl poată prinde.Nu am găsit niciodată nimic[22]''.

Pentru a-i putea aresta pe cei doi fugari Securitatea a organizat controale şi la casa Mariei Cătinean,soţia lui Alexa Cătinean din Delureni.În documentarea orală pe care am făcut-o în primăvara anului 2018 în Delureni am cules mărturia lui Moldovan Susana,sora Mariei Cătinean care îşi aminteşte:''Într-o seară a venit şeful de post şi încă trei.Au scos-o pe sora mea Maria afară din casă şi au începând să o bată.Când s-a întors în casă era plină de sânge pe faţă.Nu doar Miliţia ne cerceta casa ci şi Securitatea de la Mureş.Ziceau către mama mea Susana :''Să ne spui unde este ginerele tău Alexa ! ''Dar mama nu îl vedea în

[22] Interviu Rusu Ioan,Delureni

veci.Tata Costan le răspundea:''Eu nu pot să îl prind chiar dacă ar fi în casă,lângă pat ! Pe mine mă puteţi duce !''Apoi îi luau pe mama şi pe tata şi pe sora mea Maria şi îi purtau după ei prin păduri.Şi ziceau către tata:''Vezi bătrâne ce îţi face fata?'' Iar el le răspundea:''Daţi-i pace ei ! E o fată sărmană bătută de soartă !''Şi mergeau înainte prin pădure strigându-l pe Alexa cu Securitatea după ei.Dar nu aici se întâlnea sora mea Maria cu soţul ei Alexa ci în sat.Alexa cobora de pe dealuri şi se ascundea în turnul bisericii.Aici îi aducea în mare taină nevasta lui noaptea copila să o vadă să îi treacă dorul de casă. [23]''

La capturarea dispăruţilor a colaborat cu Securitatea Mureş şi conducerea politică comunistă din comuna Delureni.Rusu Ioan îşi aduce aminte:''Erau aici în satul nostru două familii de unguri care locuiau lângă casa parohială,din jos de drum.Erau doi veri care erau secretari de organizaţie la partid în comuna noastră.Când se schimba unul îl punea pe celălalt în funcţie.Ei se luptau să fie prins Stupinean.Aveau misiunea de a culege informaţii să le predea Securităţii.Ăştia doi în continuu îl condamnau pe Stupinean.Într-o noapte Stupinean şi Alexa au mers pe ei, au spart

[23] Interviu Moldovan Susana,sora Mariei Cătinean şi cumnata lui Alexa Cătinean

geamurile de la casele lor şi au tras câteva focuri în aer.Toţi au fugit de spaimă ![24]''

Rechizitoriul întocmit de Procuratura Militară Oradea la data de 27 iulie 1953 prin procurorul militar Marcel Olteanu pentru trimiterea în judecată a lui Alexandru Stupinean vorbeşte despre două incidente majore în care Stupinean Alexandru şi Alexa Cătinean au fost surprinşi de trupele Securităţii şi atacaţi:''În ziua de 26 decembrie 1950 Stupinean Alexandru este surprins de organele Statului ascuns într-un grajd şi fiind somat să se predea deschide foc asupra trupei care îl înconjurase trăgând 15 cartuşe până ce arma i s-a defectat.Văzând că nu mai are nici o posibilitate de salvare a aruncat o grenadă defensivă şi la adăpostul exploziei şi a fumului a reuşit să dispară împreună cu Cătinean Alexa.

În ziua de 20 ianuarie 1951 a fost surprins din nou de către organele Statului reuşind din cauza întunericului să dispară lăsând întregul armament pe care îl avea la locul unde stătea ascuns fiind rechiziţionat de organele Statului[25]''.

Asupra celor două incidente face lumină Cătinean Constantin,fiul Mariei Cătinean:''Mama cât a fost în viaţă mi-a povestit că ştie de la soţul ei,Alexa Cătinean că prima ambuscadă a fost în

[24] Interviu Rusu Ioan

[25] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.146

Zoreni.Au scăpat cu bine din ea.A doua ambuscadă a fost într-un cătun din comuna Milaş numit Hirean ce se află la marginea unei păduri ce se numeşte Pădurea Roşie.Aici Stupinean şi Alexa au tras la casa unui om,Pop Vasile.Şi-au lăsat armele în grajd,nu le-au luat cu ei în casă să nu sperie copiii.Doar Stupinean avea cu el în buzunar o grenadă.Fiind atacaţi de trupele Securităţii Stupinean a aruncat grenada din casă făcând fum.La adăpostul fumului scos de grenadă au fugit din casă şi nu s-au mai oprit până în pădurea Fânaţului de lângă Delureni.Fugind în grabă armele le-au lăsat în grajdul casei lui Pop Vasile şi au fost găsite de ofiţerii Securităţii care au percheziţionat locul după fuga lor.Nu au mai putut face rost de alte arme,nu le-a mai dat nimeni''[26].

Rămânând fără arme o ceartă s-a iscat între cei doi şi au hotărât să se despartă în ziua de 4 februarie 1951.Stupinean Alexandru nu s-a mai întors în Delureni pentru că soţia sa Fira murise[27],de aceea a ales să plece într-un câmp la Frata unde a locuit în casa unui gospodar,Soporan

[26] Interviu Cătinean Constantin

[27] Interviu Hapa Ioan,fiul lui Hapa Vasile.După ce Stupinean Alexandru a plecat la Frata i-a povestit lui Hapa Vasile că soţia lui Fira a murit dar că el nu a participat la slujba înmormântării ci privea cortegiul funerar înţesat cu securişti ascuns într-un lan de floarea soarelui de pe un deal din apropierea satului.Hapa Ioan a aflat despre eveniment din spusele tatălui său Vasile Hapa.

Ioan timp de un an de zile.Aici a muncit în gospodăriile oamenilor de aici primind în schimb mâncare şi haine.

Despre Alexa Cătinean ştim de la Cătinean Constantin care a aflat de la mama sa Maria cât era în viaţă că:''după despărţirea de Stupinean Alexandru a mers în Fântâniţa,un sat din comuna Miceştii de Câmpie,unde a tras la casa unui gospodar de aici,Moldovan Gavrilă.Acesta a luat legătura cu miliţienii de la postul de Miliţie din Sărmaş care l-au pus în legătură cu organele Securităţii de la Mureş.A primit de la ei nişte prafuri,nişte somnifere pe care i le-a pus în mâncare lui Alexa.Fiind ameţit a fost prins uşor de cadrele Securităţii şi dus în arest în Cluj.A fost acuzat de uneltire contra regimului comunist şi condamnat de Tribunalul Militar Cluj la 4 ani de temniţă fiind dus la Canal la Colonia Poarta Albă''[28].

Cătinean Alexa are cel mai tragic destin dintre membrii organizaţiei ''Gărzile Libertăţii '' din Delureni.Nu se va mai întoarce niciodată acasă la soţia sa Maria ci după doi ani de la începerea detenţiei va muri la Poarta Albă în împrejurări neclare.Un dram de lumină ne aduce tot Cătinean Constantin care mărturiseşte în interviul pe care i l-am luat în primăvara anului 2018:''Mama a aflat că

[28] Interviu Cătinean Constantin

soţul ei Alexa a murit la Poarta Albă printr-o scrisoare trimisă de Rusu Ioan care era încarcerat şi el la Poarta Albă.El a scris acasă în Delureni familiei sale:''Eu sunt bine dar Lesa (porecla lui Cătinean Alexa) s-a mutat la fratele lui, Aurel !'' Fratele lui Alexa Cătinean,Aurel Cătinean murise cu mult timp înaintea lui,acum erau împreună în împărăţia cea veşnică unde nu este durere,nici întristare ci doar viaţă fără de sfârşit ! Certificatul de deces al lui Alexa l-am primit de la primăria din Şopteriu în anul 1966.Nu scrie în el vreo cauză a morţii sale.Nici în dosarul lui pe care l-am primit de la C.N.S.A.S în anul 2017 nu se menţionează nimic.Nu ştim unde este înmormântat să putem să îi aprindem o lumânare pe mormânt''[29] !

În ziua de 23 iunie 1953 Cătinean Maria va fi arestată pentru că în urma interogatoriului lui Stupinean Alexandru Securitatea a aflat că i-a ajutat cu mâncare pe el şi pe soţul ei Alexa cât timp au fost fugiţi în păduri. Va fi închisă în penitenciarul din Cluj.În procesul verbal de interogatoriu al ei din ziua de 25 iunie 1953 la rubrica ,'Situaţia familiară'' se specifică:''Văduvă,a fost căsătorită cu dezertorul Cătinean Alexa,în prezent decedat[30]''.

[29] Interviu Cătinean Constantin

[30] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.81

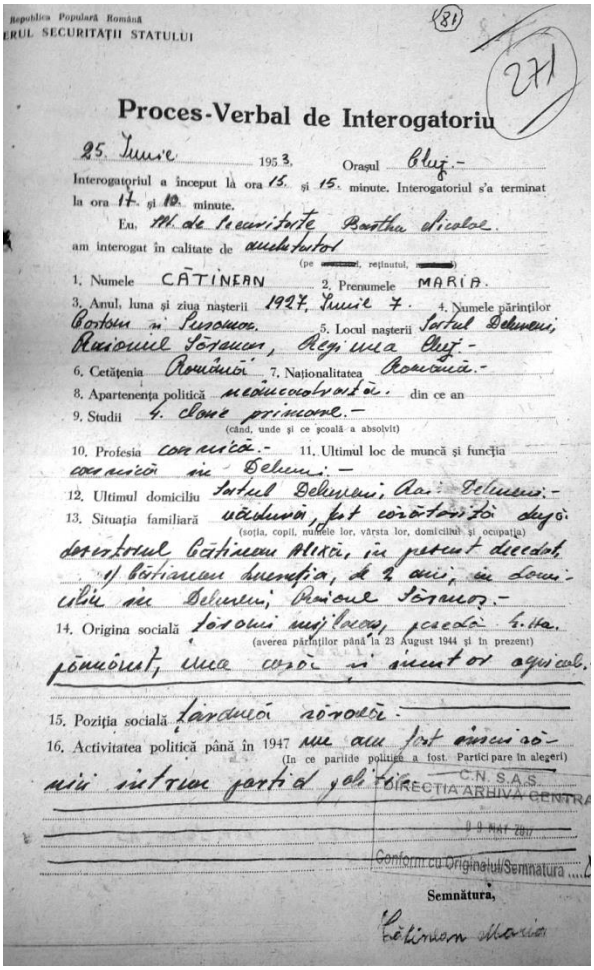

Republica Populară Română
MINISTERUL SECURITĂȚII STATULUI

(81)

271

Proces-Verbal de Interogatoriu

25 Iunie 1953. Orașul Cluj.-

Interogatoriul a început la ora 15. și 15. minute. Interogatoriul s'a terminat la ora 17. și 10. minute.

Eu, M. de Securitate Bartha Nicolae.

am interogat în calitate de anchetatoare

(pe [redacted], reținutul, [redacted])

1. Numele CĂTINEAN 2. Prenumele MARIA.
3. Anul, luna și ziua nașterii 1927, Iunie 7. 4. Numele părinților Bortoș și Persoana.
5. Locul nașterii Satul Delureni, Raionul Târnava, Regiunea Cluj.-
6. Cetățenia Română 7. Naționalitatea Română.-
8. Apartenența politică neîncadrată. din ce an
9. Studii 4. clase primare.-
(când, unde și ce școală a absolvit)
10. Profesia comercică.- 11. Ultimul loc de muncă și funcția comercică în Delureni.-
12. Ultimul domiciliu Satul Delureni, Rai. Delureni.-
13. Situația familiară văduvă, fost căsătorită cu:
(soția, copii, numele lor, vârsta lor, domiciliul și ocupația)
defunctul Cătinean Alexa, în prezent decedat, o fiică Cătinean Anuța, de 2 ani, în domiciliu în Delureni, Raionul Târnava.-
14. Origina socială țărani mijlocași, posedă 4. ha.
(averea părinților până la 23 August 1944 și în prezent)
pământ, una casă și inventar agricol.
15. Poziția socială țărancă română.-
16. Activitatea politică până în 1947 nu au fost anchetată-
(In ce partide politice a fost. Partici pare în alegeri)
arii sintem partid politic.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ
09 MAI 2017
Conform cu Originalul/Semnatura

Semnătura,
Cătinean Maria

4

Proces verbal de interogatoriu Cătinean Maria. Este xeroxat după originalul aflat în dosarul cu numărul P041149 din arhiva C.N.S.A.S

I.5.*Arestarea lui Alexandru Stupinean*

În ziua de 4 februarie 1951 Stupinean Alexandru s-a despărţit de Alexa Cătinean şi a ales să plece într-un câmp la Frata unde a locuit în casa unui gospodar,Soporan Ioan timp de un an de zile.Aici a muncit în gospodăriile oamenilor de aici primind în schimb mâncare şi haine ascunzându-se astfel de controalele Securităţii care urmăreau capturarea lui.

În documentarea orală pe care am făcut-o în primăvara anului 2018 am cules mărturia lui Hapa Ioan care în anul 1951 alături de tatăl său Vasile Hapa l-au întâlnit aici,la Frata fiind vecini cu Soporan Ioan,în casa căruia se ascundea Stupinean.Hapa Ioan îşi aduce aminte:''L-am cunoscut bine pe Alexandru Stupinean.A locuit un an de zile aici la noi în câmp.Aveam atunci 16 ani.Îmi aduc aminte că era un om nu prea înalt dar lat în spate.Se vedea pe el că nu îl calcă nimeni în picioare.De la noi şi până la casa unde stătea el sunt vreo două sute de metri,casa în care locuia era aşezată sub o coastă.Noi avem un rât vecin cu cel al lui Soporan şi mă întâlneam cu Stupinean în fiecare dimineaţă când duceam vacile la

păscut.Venea la noi la lucru.A cosit la noi orzoaică iar tata i-a dat o pungă cu făină şi o cămaşă.I-a spus tatălui meu că el a fost în comisia cu împărţitul pământului din Delureni şi că de acolo i s-a tras scârba cu comuniştii,de acolo a dat de râcă cu ei.Tot el i-a povestit tatălui meu că şeful de post din Sărmaş avea mare boală pe el şi căuta să îl prindă.A mers la el acasă şi l-a întrebat:''Vrei să murim amândoi? Nu mai umbla după mine ! Dă–mi pace ! Nu mai spune la nimeni că ne-am întâlnit ![31]''

În procesul verbal de interogatoriu din data de 13 ianuarie 1953 din anchetă de la Cluj Soporan Ioan declară:''În primăvara anului 1951 eram la prăşitul porumbului împreună cu Stupinean Alexandru.Trecând pe acolo Hapa Vasile s-a oprit puţin şi am discutat după care a stat de vorbă cu Stupinean Alexandru întrebându-l de unde este şi ce caută pe acolo.Stupinean i-a răspuns că este din satul Delureni şi că este fugit pentru că a fost membru în mişcarea ''Gărzile Libertăţii''.Apoi Hapa Vasile l-a întrebat pe Stupinean ce are să fie de lumea asta.Stupinean i-a răspuns că va fi bine,că vin angloamericanii care ne vor salva.Hapa i-a răspuns că nu o să scăpăm niciodată de comunişti.După ce a aflat Hapa Vasile că Stupinean este urmărit de autorităţi pentru activitate

[31] Interviu Hapa Ioan,fiul lui Hapa Vasile

duşmănoasă l-a ajutat cu alimente şi l-a primit în casa lui iar Stupinean l-a ajutat de multe ori la săpat,secerat,cosit,la lucrul câmpului''[32].

Şi fratele lui Hapa Vasile,Hapa Dumitru a arătat omenie şi ajutor pentru Alexandru Stupinean.O spune chiar Alexandru Stupinean în interogatoriul din ancheta de la Cluj din ziua de 2 aprilie 1953 :''L-am cunoscut pe Dumitru Hapa în luna mai a anului 1952 când prăşeam la sfecla lui Soporan Ioan.Hapa Dumitru m-a întrebat de unde sunt dar eu nu i-am răspuns nimic.Atunci el mi-a spus că ştie că sunt fugit şi pentru ce.Mi-a dat mâncare în câteva rânduri iar eu l-am ajutat şi i-am cosit iarbă şi orz.Mi-a dat şi o haină mare de lână să nu îmi fie frig.Tot timpul mă încuraja să am grijă de mine şi să mă ascund pentru că în scurt timp vor veni angloamericanii care ne vor salva.A spus că a aflat aceste lucruri de la nişte oameni din Cluj şi din Turda''[33].

Odată cu toamna anului 1951 petrecerea lui Alexandru Stupinean la Frata se apropie de sfârşit.Securitatea s-a mobilizat şi a aflat că el se ascunde aici.Chiar Stupinean Alexandru mărturiseşte:''Se ştia în toate satele că sunt fugar

[32] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.26

[33] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.41

politic.[34]''Au fost însărcinaţi cu arestarea lui miliţienii de la raionul Sărmaş,secţia judiciară.Într-o adresă către Direcţia Miliţiei Cluj cu numărul 513 din data de 25 octombrie 1952 plutonierul Galeş Grigore raportează superiorilor:''Raportăm că în ziua de 24 octombrie 1952 am fost informaţi precis că banditul Stupinean Alexandru zis Ciandi din satul Delureni este găzduit de chiaburul Soporan Ioan care locuieşte în câmp în hotarul comunei Frata.În seara zilei de 24 spre 25 octombrie 1952 s-a format o echipă compusă din plutonier de Miliţie Galeş Grigore,şeful Miliţiei Judiciare a raionului Sărmaş,sergent major Marici Emilian,sergent de Miliţie Pastor Ioan şi caporal de Miliţie Pârjol Gavrilă.Echipa condusă de plutonier de Miliţie Galeş Grigore a plecat de la raion prin locuri ascunse pe jos cu direcţia satul Vişinel ,liziera de est punctul valea Frata,unde au ajuns la orele 21 şi s-au instalat în pândă într-un grajd la o distanţă de circa două sute de metri,unde au stat până la ora 4 dimineaţa la care oră a început acţiunea.S-a înconjurat casa numitului Soporan Ioan cât şi grajdurile şi la lătratul câinilor banditul Stupinean a fugit din casă şi a încercat să fugă lovindu-se de miliţianul Pârjol Gavrilă.La prima somaţie s-a întors şi a fugit înspre plutonierul Galeş Grigore şi s-a

[34] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 4,p.339

aruncat pe el.Între timp a ajuns sergentul major Marici Emilian şi sergentul Pastor Ioan cu ajutorul cărora a fost încătuşat.Pe urmă a fost încătuşat şi găzduitorul de mai sus arătat după care s-a efectuat o percheziţie domiciliară la găzduitor pentru găsirea armamentului dacă l-ar fi avut însă nu am găsit nici un fel de armament.După aceasta banditul Stupinean Alexandru şi Soporan Ioan au fost transferaţi la raionul de Miliţie Sărmaş fără să fie văzuţi de populaţie venind prin locuri ascunse.Banditul Stupinean Alexandru a fost găzduit de Soporan Ioan din luna septembrie a anului 1951''[35].

Despre arestarea lui Alexandru Stupinean ştie şi Ioan Hapa.Îşi aduce aminte:''În noaptea arestării lui Stupinean am fost plecat la o mătuşă a mea care mi-a dat o găleată de lapte să o ducem la cotă.Când m-am întors acasă a ieşit mama Mariţa înaintea mea şi mi-a zis: ,'Măi copile ! S-a întâmplat azi noapte un necaz! L-au arestat pe omul acela ce stă la Soporan în casă.L-au luat şi pe Soporan cu ei''[36].

În urma interogatoriului lui Stupinean Alexandru Securitatea a aflat că Vasile şi Dumitru Hapa l-au ajutat cu mâncare cât a stat la Frata .

[35] Arhivele Naţionale Cluj,Dosarul bandei lui Stupinean Alexandru întocmit de Direcţiunea Generală a Miliţiei,p.56

[36] Interviu Hapa Ioan

În ziua de 4 iunie 1953 vor fi arestaţi şi duşi în penitenciarul din Cluj.Vor plăti greu ajutorul pe care i l-au dat lui Stupinean:Hapa Vasile cu cinci ani de temniţă iar fratele său Dumitru cu trei ani şi în plus şi confiscarea averii[37].

[37] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 4,p.363,Sentinţa nr.567 din 25 august 1953 a Tribunalului Militar Oradea

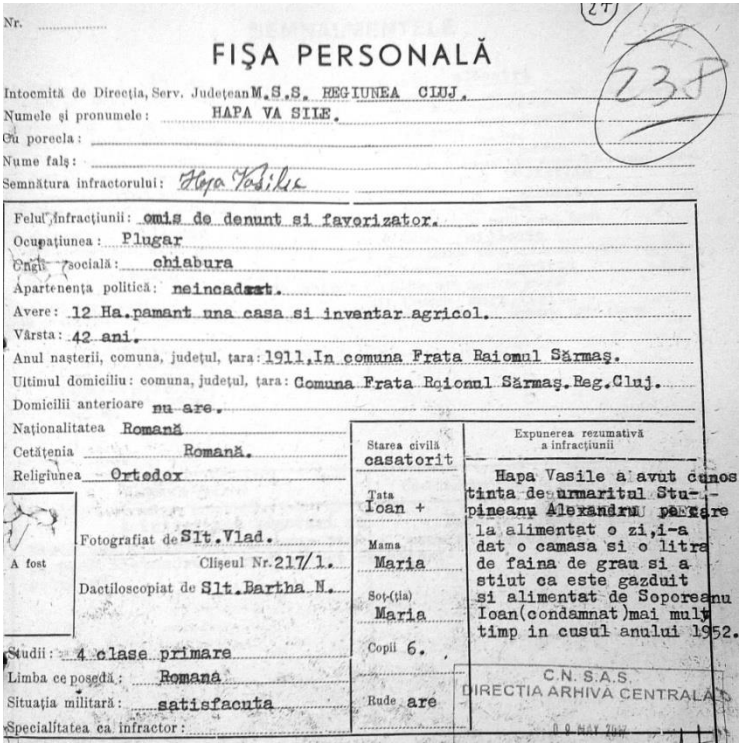

Nr. .....

FIŞA PERSONALĂ

Intocmită de Direcţia, Serv. Judeţean M.S.S. REGIUNEA CLUJ.
Numele şi pronumele: HAPA VA SILE.
Cu porecla: .....
Nume falş: .....
Semnătura infractorului: Hapa Vasile

Felul infracţiunii: omis de denunt si favorizator.
Ocupaţiunea: Plugar
Cinste socială: chiabura
Apartenenţa politică: neincadrat.
Avere: 12 Ha.pamant una casa si inventar agricol.
Vârsta: 42 ani.
Anul naşterii, comuna, judeţul, ţara: 1911, In comuna Frata Raionul Sărmaş.
Ultimul domiciliu: comuna, judeţul, ţara: Comuna Frata Raionul Sărmaş. Reg. Cluj.
Domicilii anterioare nu are.
Naţionalitatea Romană
Cetăţenia Romană.
Religiunea Ortodox

A fost

Fotografiat de Slt. Vlad.
Clişeul Nr. 217/1.
Dactiloscopiat de Slt. Bartha N.

Studii: 4 clase primare
Limba ce posedă: Romana
Situaţia militară: satisfacuta
Specialitatea ca infractor: .....

Starea civilă: casatorit
Tata: Ioan +
Mama: Maria
Soţ(ţia): Maria
Copii 6.
Rude are

Expunerea rezumativă a infracţiunii

Hapa Vasile a avut cunostinta de urmaritul Stupineanu Alexandru pentru la alimentat o zi, i-a dat o camasa si o litra de faina de grau si a stiut ca este gazduit si alimentat de Soporeanu Ioan (condamnat) mai mult timp in cusul anului 1952.

C.N. S.A.S.
DIRECTIA ARHIVA CENTRALĂ

5

Fişă personală a lui Hapa Vasile. Este xeroxată după originalul aflat în dosarul cu numărul P041149 din arhiva C.N.S.A.S

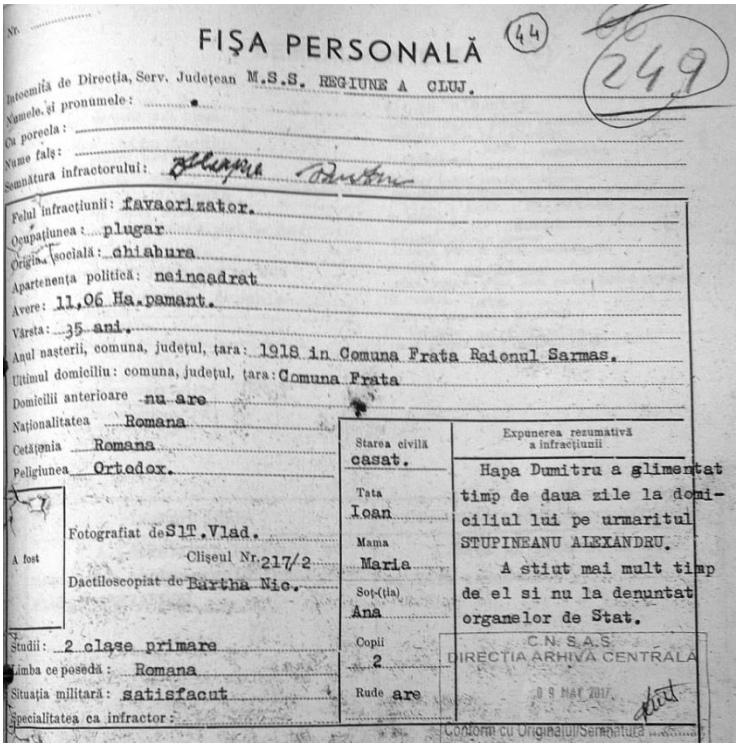

Nr. .....

FIŞA PERSONALĂ

(44)

249

Întocmită de Direcţia, Serv. Judeţean M.S.S. REGIUNE A CLUJ.

Numele şi pronumele: .....

Ca poreclă: .....

Nume falş: .....

Semnătura infractorului: Hapa Dumitru

Felul infracţiunii: favorizator.

Ocupaţiunea: plugar

Origina socială: chiabura

Apartenenţa politică: neincadrat

Avere: 11,06 Ha.pamant.

Vârsta: 35 ani.

Anul naşterii, comuna, judeţul, ţara: 1918 in Comuna Frata Raionul Sarmas.

Ultimul domiciliu: comuna, judeţul, ţara: Comuna Frata

Domicilii anterioare nu are

Naţionalitatea Romana

Cetăţenia Romana

Religiunea Ortodox.

A fost

Fotografiat de SlT.Vlad.

Clişeul Nr. 217/2

Dactiloscopiat de Bartha Nic.

Studii: 2 clase primare

Limba ce posedă: Romana

Situaţia militară: satisfacut

Specialitatea ca infractor: .....

Starea civilă: casat.

Tata: Ioan

Mama: Maria

Soţ(ţia): Ana

Copii: 2

Rude are

Expunerea rezumativă a infracţiunii

Hapa Dumitru a glimentat timp de daua zile la domiciliul lui pe urmaritul STUPINEANU ALEXANDRU.

A stiut mai mult timp de el si nu la denuntat organelor de Stat.

C.N.S.A.S.
DIRECŢIA ARHIVA CENTRALĂ
09 MAI 2017

Conform cu Originalul/Semnătura .....

6

Fişă personală a lui Hapa Dumitru. Este xeroxată după originalul aflat în dosarul cu numărul P041149 din arhiva C.N.S.A.S

II.Perioada 1953-1964

II.1.*Arestările din 1953*

După arestarea din ziua de 25 octombrie 1952 a lui Alexandru Stupinean la Frata,acesta a fost dus în penitenciarul Cluj.Aici a fost supus interogatoriilor Securităţii.Dosarele de la C.N.S.A.S arată că în anchetă el a dezvăluit numele tuturor celor care l-au ajutat şi susţinut în toţi aceşti ani până la arestarea lui începând cu Cătinean Maria care îi aducea mâncare lui şi soţului ei Alexa în pădure şi încheind cu Hapa Vasile şi fratele lui Dumitru care l-au ajutat cât a fost ascuns în Frata.

După aflarea numelor susţinătorilor lui Stupinean Securitatea a trecut la acţiune şi în luna iunie a anului 1953 i-a arestat pe Maria Cătinean,Albuţ Maria ,Costin Grigore,Costin Simion,Negruşa Iustina,Oltean Ioan din Delureni şi pe Hapa Vasile şi Hapa Dumitru din Frata.În luna iulie a anului 1953 au fost arestaţi Precup Simion,Archiudean Dănilă,Lenghel Ioan şi Lapădat Simion din Delureni.

Ioan Hapa îşi aduce aminte de arestarea tatălui său Vasile:''Când au venit să îl aresteze pe tata, el era plecat de acasă cu o vacă să o vândă în

târg.Au tăbărât în casă la mama şi au luat-o la palme.Le-a zis mama adevărul,că e plecat cu o vacă să o vândă la târg.I-au spus mamei să îi spună să nu fugă că tot îl prind.Să se predea.Tata s-a prezentat la Miliţie, la post în Sărmaş.L-au luat la mână de ce nu l-a pârât pe Stupinean.Le-a răspuns că el nu a făcut de astea:să pârască pe cineva de când e el şi nici nu va face aşa ceva.L-au luat la palme acolo în post[38]''.

Şi Moldovan Susana îşi aduce aminte de arestarea surorii sale,Maria Cătinean: ''Când au dus-o în temniţă pe sora mea,copila ei avea trei ani.Plângea şi întreba de mama ei şi nu îi puteam alina plânsul[39]''.

Prezentăm în cele ce urmează motivele pentru care au fost arestaţi cei enumeraţi mai sus:

1.Cătinean Maria:A alimentat cu mâncare pe Stupinean Alexandru şi pe fostul ei soţ Alexa.

2.Albuţ Maria: L-a găzduit pe Alexandru Stupinean în casa ei din Delureni şi l-a informat despre acţiunile de căutare ale Miliţiei.

3.Hapa Vasile:I-a dat lui Stupinean Alexandru o haină şi o pungă cu făină,a ştiut că este găzduit în casa lui Soporan Ioan şi nu a anunţat organele Statului.

[38] Interviu Hapa Ioan,Frata

[39] Interviu Moldovan Susana

4.Hapa Dumitru:I-a dat mâncare lui Stupinean Alexandru două zile,a ştiut mai demult de el şi nu l-a denunţat organelor Statului.
5.Costin Grigore:Îi dă alimente lui Stupinean Alexandru timp de două zile.
6.Costin Simion:L-a alimentat pe Alexandru Stupinean timp de patru zile şi nu l-a denunţat autorităţilor.
7.Oltean Ioan:A alimentat în anul 1949 la domiciliul său pe urmăriţii Stupinean Alexandru şi Cătinean Alexa.În anul 1951 le-a mai dat de mâncare încă trei zile.
8.Negruşa Iustina:I-a dat urmăritului Cătinean Alexa un litru de vin pe care acesta l-a consumat cu Stupinean Alexandru în timp ce aceştia erau urmăriţi.Au fost la ea acasă şi nu i-a denunţat organelor de Stat pe cei doi fugari[40].
9.Precup Simion:S-a întâlnit de şase ori cu urmăritul Stupinean Alexandru în anul 1949 şi i-a dat o singură dată de mâncare.A văzut asupra urmăritului arma dar nu l-a denunţat organelor competente.
10.Archiudean Dănilă:A întreţinut legături cu urmăritul Stupinean Alexandru încă din anul 1949. I-a dat de multe ori de mâncare şi nu l-a denunţat organelor Statului.

[40] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,Fişe personale

11.Lenghel Ioan:S-a întâlnit de patru ori cu Stupinean Alexandru şi o dată cu dezertorul Cătinean Alexa,cunoştea situaţia lor şi totuşi nu i-a denunţat.
12. Lapădat Simion:S-a întâlnit de patru ori cu urmăritul Stupinean Alexandru în anul 1949 în timp ce acesta era urmărit pentru activitate contrarevoluţionară şi i-a dat o dată de mâncare.Nu l-a denunţat organelor Statului pentru a nu fi prins[41].

După arestarea lor vor fi duşi în detenţie la penitenciarul din Cluj şi vor începe interogatoriile.Alexandru Stupinean a dat declaraţie despre fiecare dintre cei 12 susţinători ai săi arătând modul în care ei l-au ajutat.Mai mult de atât anchetatorii l-au pus pe Alexandru Stupinean faţă în faţă cu fiecare dintre susţinătorii săi iar în marea majoritate a confruntărilor declaraţiile au fost identice.Cu o singură excepţie:Hapa Dumitru. El nu a vrut să recunoască că ar fi purtat cu Stupinean Alexandru discuţii pe teme politice.Pus faţă în faţă cu Alexandru Stupinean,cel din urmă declară:''În luna iunie a anului 1952 am luat prima dată legătura cu Hapa Dumitru la Frata, în câmp unde eram la prăşitul sfeclei de zahăr,ocazie cu care i-am spus că sunt fugit de acasă pentru că am fost

[41] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 3,Fişe personale

membru în organizaţia contrarevoluţionară ‘’Gărzile Libertăţii ‘’.Hapa Dumitru mi-a spus să mă păzesc să nu mă prindă autorităţile pentru că în curând vin angloamericanii şi ne vor salva.A spus că a auzit acest lucru de la cineva din Cluj sau Turda’’[42].Declaraţia lui Stupinean Alexandru l-a costat pe Hapa Dumitru,binefăcătorul său trei ani de temniţă fiind încadrat la infracţiunea de uneltire contra ordinii sociale.[43]

Despre confruntarea lui Stupinean Alexa cu Maria Cătinean ştim de la sora ei,Moldovan Susana:’’Sora mea, Maria mi-a spus că în anchetă la Cluj au înfăţişat-o cu Stupinean care a vrut să îi pună ei toate relele în cârcă.De supărare a luat o călimară cu cerneală de pe masă şi a vrut să i-o arunce în faţă.Noroc că au oprit-o cei din camera de anchetă că altfel era mare poznă pentru ea[44]’’.

În anchetă Securitatea a folosit bătaia şi tortura pentru a afla tot ce dorea de la cei arestaţi.Hapa Ioan ne vorbeşte despre ce a avut de suferit tatăl său, Vasile Hapa în timpul anchetelor:’’Mi-a spus tata cu frică la vreo zece ani după ce a fost eliberat din temniţă că de atunci nu

[42] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.246,Proces verbal de confruntare Stupinean Alexandru-Hapa Dumitru,Cluj,5 iunie 1953
[43] Ibidem ,vol 4,p.363,Sentinţa nr.567 din 25 august 1953 a Tribunalului Militar Oradea
[44] Interviu Moldovan Susana

mai vede bine cu un ochi care îi tot lăcrimează.În anchetă la Cluj l-a lovit unul cu un par de lemn în cap şi a căzut pe ciment pierzându-şi suflarea.L-au trezit aruncând apă rece pe el.M-a rugat să nu spun nimănui despre suferinţa lui să nu ajung şi eu unde nu trebuie[45]''.

În ziua de 27 iulie 1953 Procuratura Militară Oradea prin procuror Locotenent Magistru Marcel Olteanu dispune trimiterea în judecată Tribunalului Militar Oradea a lui Alexandru Stupinean pentru acte de teroare contra organelor de stat şi a opt consăteni pentru delictul de uneltire contra ordinii publice[46].

[45] Interviu Hapa Ioan

[46] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 1,p.149-150

II.2.*Condamnarea lui Alexandru Stupinean şi a susţinătorilor săi*

În cursul lunii august 1953 s-a desfăşurat la Oradea judecarea de către Tribunalul Militar a lui Alexandru Stupinean pentru acte de teroare contra organelor de Stat şi a opt consăteni pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale.

Procurorul Locotenent Magistru Marcel Olteanu în rechizitoriul său a susţinut următoarele:''Abia după ce a devenit fugar Stupinean Alexandru începe a-şi arăta adevărata faţă de duşman al poporului şi al regimului nostru.Legionar înfocat ,nemai putând activa într-o organizaţie subversivă care avea ca scop dărâmarea regimului nostru prin violenţă şi forţă armată devine fugar şi în această situaţie începe a teroriza populaţia comunelor învecinate,începe a-i ataca pe cei mai buni fii ai poporului nostru,pe ostaşii şi cadrele de elită a Armatei noastre,pe ostaşii de Securitate care îl urmăreau.Tribunalul este chemat astăzi a da o pedeapsă aspră ,o pedeapsă dreaptă corespunzătoare cu faptele acuzatului şi mai ales cu intenţia acestuia.Această condamnare o cer în numele poporului muncitor al cărui apărător sunt,această pedeapsă o cer

împreună cu cetăţenii pe care acuzatul i-a terorizat,împreună cu soldaţii asupra cărora acest duşman al pământului şi poporului nostru a tras.Cer condamnarea acuzatului Stupinean Alexandru la pedeapsa capitală pentru acte de teroare contra organelor de Stat.Pentru ceilalţi nouă inculpaţi cer condamnarea pentru uneltire contra ordinii sociale deoarece au favorizat pe un conducător al unei organizaţii paramilitare ,dacă nu ar fi fost aceşti oameni Stupinean era demult arestat[47]".

Prin sentinţa cu numărul 567 din 25 august 1953 Tribunalul Militar Oradea îl condamnă la moarte pe Alexandru Stupinean pentru acte de teroare săvârşite împotriva cetăţenilor şi împotriva organelor puterii de Stat.Ceilaţi opt sunt condamnaţi pentru uneltire contra ordinii sociale şi omisiune de denunţ ,astfel:

1.Albuţ Maria şi Hapa Vasile- 5 ani de închisoare.
2.Cătinean Maria,Hapa Dumitru şi Oltean Ioan- 3 ani de închisoare.
3.Costin Grigore,Costin Simion şi Negruşa Iustina- un an de închisoare.

[47] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 4,p.355

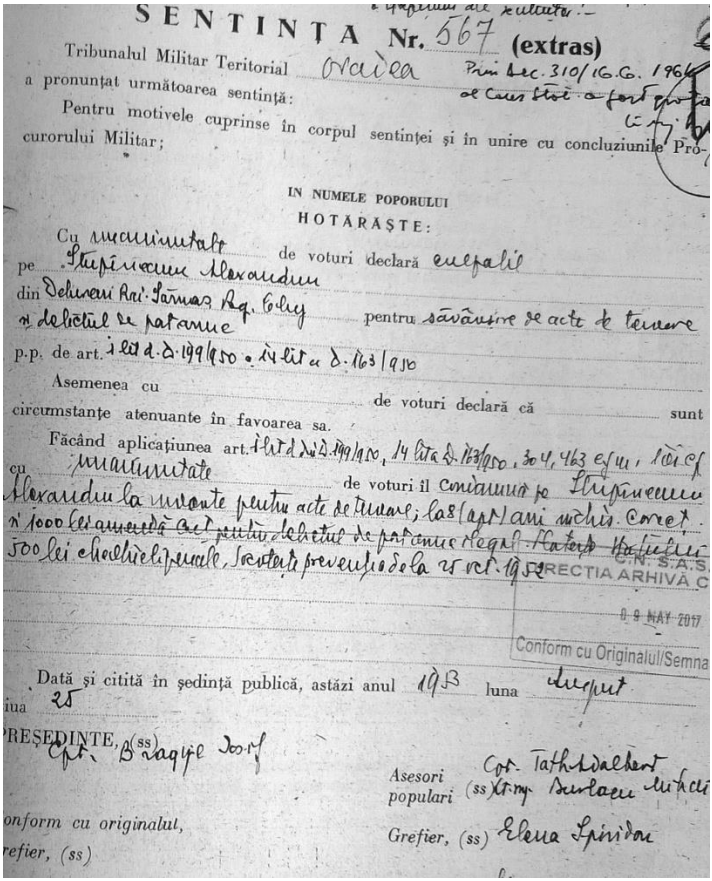

SENTINȚA Nr. 567 (extras)

Tribunalul Militar Teritorial Oradea

a pronunțat următoarea sentință:

Pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în unire cu concluziunile Procurorului Militar;

IN NUMELE POPORULUI

HOTĂRĂȘTE:

Cu unanimitate de voturi declară vinovați

pe Ștupineanu Alexandru

din Delureni Reg. Baia Mare Reg. Cluj

pentru săvârșire de acte de tâlhărie

p.p. de art. 1 lit d. D. 199/950 și 14 lit a D. 163/950

Asemenea cu de voturi declară că sunt

circumstanțe atenuante în favoarea sa.

Făcând aplicațiunea art. 1 lit d D. 199/950, 14 lit a D. 163/950, 304, 463 cp, 16 cp

cu unanimitate de voturi îl condamnă pe Ștupineanu Alexandru la munca silnică pe timp de 15 ani închisoare corecțională, 1000 lei amendă cu privire la tâlhăria de la Baia Mare Regiunea Hunedoara, 500 lei cheltuieli judiciare, socotește prevenția de la 25 oct. 1952

CNSAS DIRECȚIA ARHIVĂ

09 MAY 2017

Conform cu Originalul/Semna

Dată și citită în ședință publică, astăzi anul 1953 luna August

ziua 25

PREȘEDINTE, (ss) Cpt. Bărăgie Ioan

Asesori populari (ss) Cor. Tatu Adalbert

(ss) Ștrimp Dumitru Mihai

Conform cu originalul,

Grefier, (ss)

Grefier, (ss) Elena Spiridon

7

Sentinţa de condamnare a lui Alexandru Stupinean. Este xeroxată după originalul aflat în dosarul cu numărul P041149 din arhiva C.N.S.A.S

Toţi cei nouă condamnaţi au declarat recurs care s-a judecat în cursul lunii septembrie a anului 1953.Prin hotărârea cu numărul 918 din ziua de 6 octombrie 1953 Tribunalul Militar pentru Unităţile M.A.I prin preşedinte General Maior de Justiţie Petrescu Alexandru schimbă pentru Alexandru Stupinean calificarea din acte de terorism în crimă de uneltire împotriva securităţii de Stat şi îl condamnă la muncă silnică pe viaţă.Recursurile făcute de ceilalţi opt au fost respinse rămânând cu pedepsele dictate de Tribunalul Militar Oradea[48].

Ceilalţi patru susţinători ai lui Alexandru Stupinean din Delureni: Precup Simion,Archiudean Dănilă,Lenghel Ioan şi Lapădat Simion au fost judecaţi tot în cursul lunii august 1953 de către Tribunalul Militar Oradea într-un lot separat de cei nouă enumeraţi mai sus.Acuzaţia a fost şi în cazul lor de uneltire contra ordinii sociale: au favorizat pe un conducător al unei organizaţii paramilitare iar dacă nu ar fi fost ajutorul lor Stupinean era demult arestat.

Prin sentinţa cu numărul 531 din ziua de 14 august 1953 Tribunalul Militar Oradea îi condamnă pe fiecare dintre cei patru la câte doi ani de închisoare pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale.[49]

---

[48] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 4,p.399

[49] Ibidem,vol 3,p.72

Toţi cei patru condamnaţi: Precup Simion,Archiudean Dănilă,Lenghel Ioan şi Lapădat Simion au declarat recurs care s-a judecat în cursul lunii noiembrie a anului 1953.Prin hotărârea cu numărul 1284 din ziua de 18 noiembrie 1953 Tribunalul Militar pentru Unităţile M.A.I prin preşedinte General Maior de Justiţie Petrescu Alexandru schimbă pentru toţi patru calificarea din uneltire împotriva securităţii de Stat în omisiune de denunţ şi îi condamnă pe fiecare la un an de închisoare.

Cătinean Maria a fost încarcerată la închisoarea din Mislea. Domnul Cătinean Constantin își amintește ce povestea mama sa Maria despre perioada petrecută aici:'' Celulele erau prevăzute cu o sobă care ardea numai o jumătate de oră pe zi.În acest timp prăjeam mămăliga mucegăită pe care o primeam la masa de seară încercând să îi schimbăm gustul, activitate care se pedepsea cu carcera.Reuşeam să facem croitorie din firele de la pătură ,ne croşetam ciorapi.Se croia cu bucăţele de sticlă, tot cu sticla ne tăiam părul şi unghiile.Odată cu lăsarea serii celulele temniței erau invadate de şobolani care se obişnuiseră cu noi,cu deţinutele. Ştiind că aici nimeni nu le face rău se plimbau în voie peste trupurile noastre îngheţate iar dimineaţa îi găseam încălzindu-se la respiraţia noastră, chiar în faţa

gurii.Ne spălam odată pe săptămânâ, sâmbăta, când aveam la dispoziţie zece minute pentru duş şi pentru spălarea hainelor.Timpul fiind insuficient puneam hainele sub tălpi şi în timp ce ne spălam pe cap mişcam picioarele continuu. Apoi plecam spre celule cu hainele ude pe noi.Pentru noi seara avea loc cel mai aşteptat moment al zilei: rugăciunea. Aceasta era rostită de şefa de cameră. Se spuneau de obicei Acatistul şi Paraclisul Maicii Domnului.

A fost eliberată la 7 octombrie 1955 când s-a întors acasă, în Delureni.Copila ei, Lucreţia nu a mai recunoscut-o.A început să plângă şi să zică :Doamne ce am ajuns ! Să fugă copilul meu de mine !

După revoluția din anul 1989 a refuzat să i se facă o indemnizație de deținut politic ascunzându-și cartea de identitate sub o icoană din casa din Delureni.Cu greu am convins-o să accepte o minimă recompensă pentru calvarul petrecut la Mislea.A închis ochii cu demnitate în anul 2006[50]''.

[50] Interviu Cătinean Constantin

8

Maria Cătinean.Fotografie din arhiva familiei Cătinean Constantin.

II.3. *Decretul 310 din anul 1964*

La 16 iunie 1964 este dat decretul nr. 310 prin care 3467 de deținuți politic sunt grațiați de restul pedepsei pe care o mai aveau de executat. Decretul a fost de graţiere, nu de amnistie, comuniştii nu au amnistiat vreodată „duşmanii poporului“. În ochii regimului comunist, în special ai Securităţii, au rămas tot „duşmani“ şi după eliberare fiind atent monitorizaţi.Toţi membrii organizaţiei ,'Gărzile Libertăţii'' din Delureni până în anul 1964 îşi ispăşiseră pedepsele şi erau întorşi acasă.Singurul care era închis în penitenciarul din Gherla era Alexandru Stupinean a cărui pedeapsă fusese redusă de Tribunalul Militar Oradea în baza decretului cu numărul 5 din 3 ianuarie 1963 din muncă silnică pe viaţă la 25 de ani de muncă silnică.[51] A efectuat din pedeapsă 10 ani şi 10 luni, până când a fost graţiat în baza decretului 310/1964 şi eliberat la 27 iunie 1964.S-a întors pentru scurt timp în Delureni,apoi s-a mutat în Ţagu.Aici s-a recăsătorit şi a muncit la C.A.P-ul din

[51] A.C.N.S.A.S.,dosar P041149,vol 4,p 450

localitate.După revoluţia din 1989 a refuzat să vorbească despre trecerea sa prin temniţele comuniste motivând că nu dorește ca urmașii săi să sufere din cauza trecutului său anticomunist[52].A trecut la cele veşnice în 13 noiembrie 1992 fiind înmormântat în cimitirul ortodox din Ţagu.

[52] Interviu Albuţ Alexandru,nepotul lui Alexandru Stupinean

III. În prezent

La scrierea acestei cărţi:primăvara anului 2018 toţi membrii organizaţiei ,'Gărzile Libertăţii '' din Delureni sunt trecuţi în împărăţia lui Dumnezeu.Urmaşii lor în toamna anului 2017 au primit de la C.N.S.A.S dosarele privind lupta şi suferinţa părinţilor lor.Mi le-au încredinţat pentru a scrie povestea vieţii lor.

Hapa Ioan îşi aduce aminte:''Tata Vasile şi unchiu Dumitru au fost urmăriţi de Securitate în toţi aceşti ani de-a mărunţelu'.Am suferit.Veneau preceptorii cu cotele la noi şi ne băteau în ograda noastră.Ne luau pâinea de pe masă,rămâneam cu ce puteam ascunde.Nu vreau să mai trăim acele vremuri negre[53] !''

Ioan Rusu din Delureni plânge greutăţile îndurate de urmaşi:''Mult au avut de suferit !.Nu puteau să urmeze o şcoală.Îi ajutam cu o recomandare că sunt tineri cinstiţi şi că nu sunt chiaburi.Cu sacrificiu se face o libertate şi se pot câştiga nişte drepturi[54] !''

[53] Interviu Hapa Ioan
[54] Interviu Rusu Ioan

Balaş Teofil mărturiseşte astăzi: ‘’Tata a fost bătut,batjocorit,pus în cătuşe în beci la Miliţie în Şopteriu.A fost legat şi bătut în tălpi la picioare.Albuţ Maria a fost bătută de Miliţie,s-a îmbolnăvit.Umbla pe coate,se trăgea pe jos.Suferinţa lor nu o putem uita, o purtăm în suflete[55] !’’

Am descoperit în documentarea orală pe care am făcut-o în această primăvară a anului 2018 că faptele de curaj ale acestor oameni au rămas întipărite în memoria colectivă a comunităţii din Delureni.Curajul lor de a mărturisi pentru adevăr şi libertate în anii grei ai bolşevismului nu a fost uitat deşi au plătit cu ani grei de temniţă mărturisirea lor.

Am descoperit cu bucurie că domnul primar Dumitru Tomşa şi Consiliul Local al Primăriei Urmeniş vor aduce în acest an 2018 un prinos de cinstire celor 32 luptători anticomunişti din Delureni prin ridicarea în parcul din centrul localităţii a unui monument cu o placă comemorativă care să dea mărturie peste ani depre curajul lor de a mărturisi în anii grei ai bolşevismului,un însemn pentru ca blestemăţiile dictaturilor de orice fel să nu se mai repete niciodată în comunităţile din a noastră ţară.

Fericiți cei prigoniți pentru dreptate ! A lor este împărăția cerurilor !

[55] Interviu Balaş Teofil,fiul lui Balaş Liviu

9

Placa comemorativă de pe monumentul închinat deţinuţilor politici din Delureni

IV.Concluzii

Anii ‘40-’50 au fost marcaţi în România de profunde tulburări politice, economice și sociale. Nordul Transilvaniei a cunoscut poate mai mult decât alte regiuni o istorie traumatică într-un interval restrâns de timp. Bucureştiul a cedat zona către Ungaria la 30 august 1940, iar în septembrie-octombrie 1944 în regiune s-au purtat lupte între trupele române şi sovietice pe de o parte şi cele maghiare şi germane pe de altă parte. Administraţia directă sovietică s-a exercitat între noiembrie 1944-aprilie 1945, timp în care a existat o încercare de alipire a Maramureşului la Ucraina Subcarpatică şi apoi la Republica Sovietică Socialistă Ucraineană. Anii 1945-1947 au marcat implementarea noilor structuri de putere, dominate de Partidul Comunist Român, deşi nordul Transilvaniei era de decenii un fief al Partidului Naţional Ţărănesc. După instaurarea Partidului-Stat (1948), asaltul asupra societăţii tradiţionale s-a accentuat în octombrie-decembrie 1948, cu “naţionalizarea” şi începuturile colectivizării agriculturii, în 1949, proces care s-a extins mai bine de un deceniu (încheindu-se oficial în 1962).

În faţa asaltului noului regim împotriva vechii societăţi, unii locuitori ai nordului transilvan şi-au căutat adăpost în zone greu accesibile, îndeosebi în munţi şi păduri. Aşa avea să se nască rezistenţa armată anticomunistă din partea de nord-vest a României, care – după o perioadă de tatonări în 1947-1948 – a început efectiv în 1949 şi s-a încheiat în 1956-1958, când au fost lichidaţi ultimii partizani marcanţi din zonă. În intervalul amintit au activat multe grupuri de rezistenţă, mai mari sau mai mici, care au avut confruntări cu trupele trimise în urmărirea lor.

În judeţul Bistriţa-Năsăud pe valea Someșului activa între anii 1947-1949 mișcarea de rezistență anticomunistă Liga Națională Creștină cu liderii ei: locotenentul Leonida Bodiu din Poiana Ilvei,primarul Toader Dumitru din Rebra și Burdeț Ioan din Rebrișoara.La poalele munților Țibleș începând cu comuna Romuli până pe valea Bichigiului din anul 1952 activa moroșanul Gheorghe Pașca.În partea sudică a judeţului, în satul Delureni, din comuna Urmeniş, aparţinătoare atunci judeţului Mureş, se constituia organizaţia anticomunistă numită “Gărzile Libertăţii”.Gruparea anticomunistă “Gărzile Libertăţii” din Delureni a fost înființată în luna noiembrie a anului 1948 de un gospodar din Delureni,Alexandru Stupinean.Acesta a reușit în scurt timp să adune lângă el 31 oameni, cărora le luase jurământul:“Jur că voi lupta cu credinţă pentru Gărzile Libertăţii, contra regimului,

guvernului şi contra comunismului. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!”Am descris în această carte pe baza informaţiilor din dosarele de la C.N.S.A.S şi a mărturiilor orale lupta şi suferinţa lor pentru ca, în comunităţile noastre, blestemăţiile dictaturilor de orice fel să nu se mai repete niciodată.

V. Acte C.N.S.A.S

Declaraţia lui Stupinean Alexandru

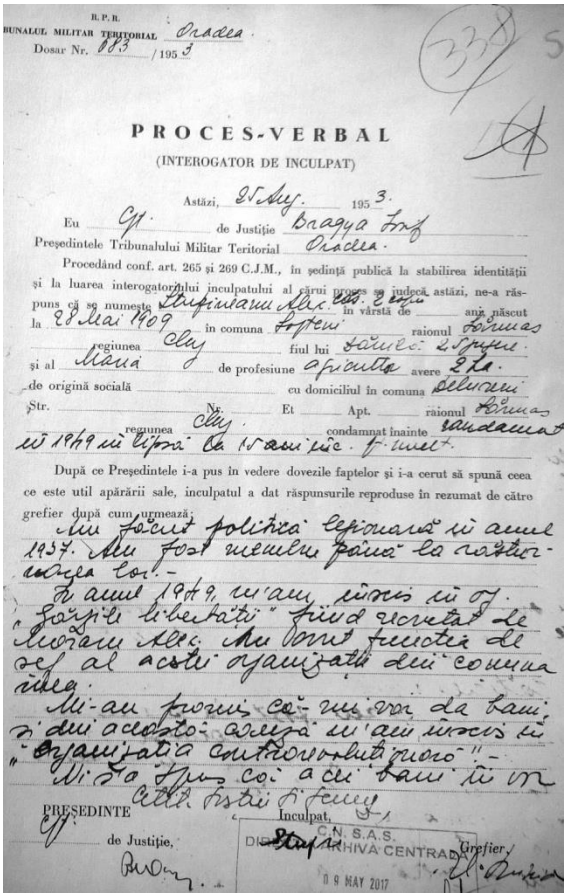

R. P. R.
TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL Oradea
Dosar Nr. 883 / 1953

PROCES-VERBAL

(INTEROGATOR DE INCULPAT)

Astăzi, 25 Mai 1953

Eu Cpt. de Justiţie Bragya Ion
Preşedintele Tribunalului Militar Teritorial Oradea.

Procedând conf. art. 265 şi 269 C.J.M., în şedinţă publică la stabilirea identităţii şi la luarea interogatoriului inculpatului al cărui proces se judecă astăzi, ne-a răspuns că se numeşte Stupinean Alex. Ctin. 2 ani în vârstă de ___ ani, născut la 28 Mai 1909 în comuna Apateu raionul Şimleu regiunea Cluj fiul lui Ştefan şi Stupan şi al Maria de profesiune agricultor avere 2 ha. de origină socială ___ cu domiciliul în comuna Bălnaca Str. ___ Nr. ___ Et. ___ Apt. ___ raionul Şimleu regiunea Cluj condamnat înainte Sandanca în 1949 în Lipsa ca trădător de Patrie.

După ce Preşedintele i-a pus în vedere dovezile faptelor şi i-a cerut să spună ceea ce este util apărării sale, inculpatul a dat răspunsurile reproduse în rezumat de către grefier după cum urmează:

Am făcut politică legionară în anul 1937. Am fost membru până la dezbinarea lor.-
În anul 1949, m'am unit cu gr. „Forţele Libertăţii" fiind recrutat de Nuţaru Alex. Am bănuit funcţia de şef al acestei organizaţii din comuna mea.
Mi-au promis că-mi vor da bani, dar aceştia aceştia n'am reuşit să „organizăm contrarevoluţia noastră".-
Mi se pun în vedere că acei bani îi voi căuta în Statul Francez.

PREŞEDINTE
Cpt. de Justiţie,

Inculpat,
Stupinean

Grefier,

C.N.S.A.S.
DIRECŢIA ARHIVA CENTRALĂ
09 MAY 2017

10

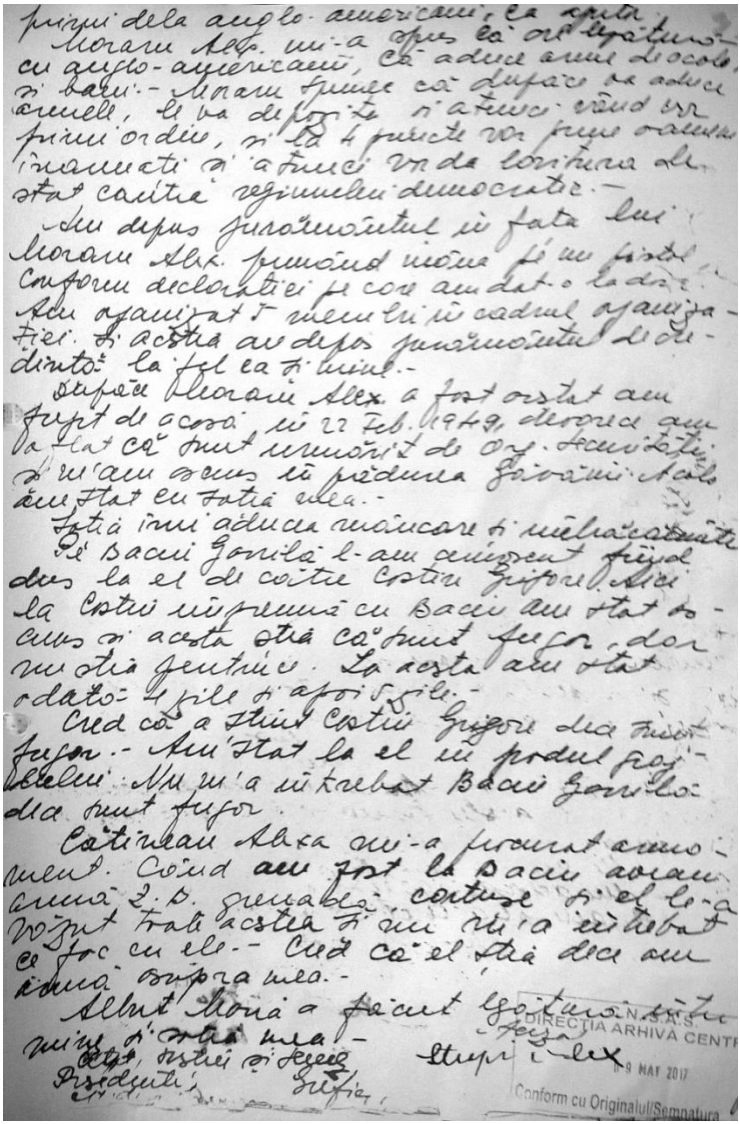

11

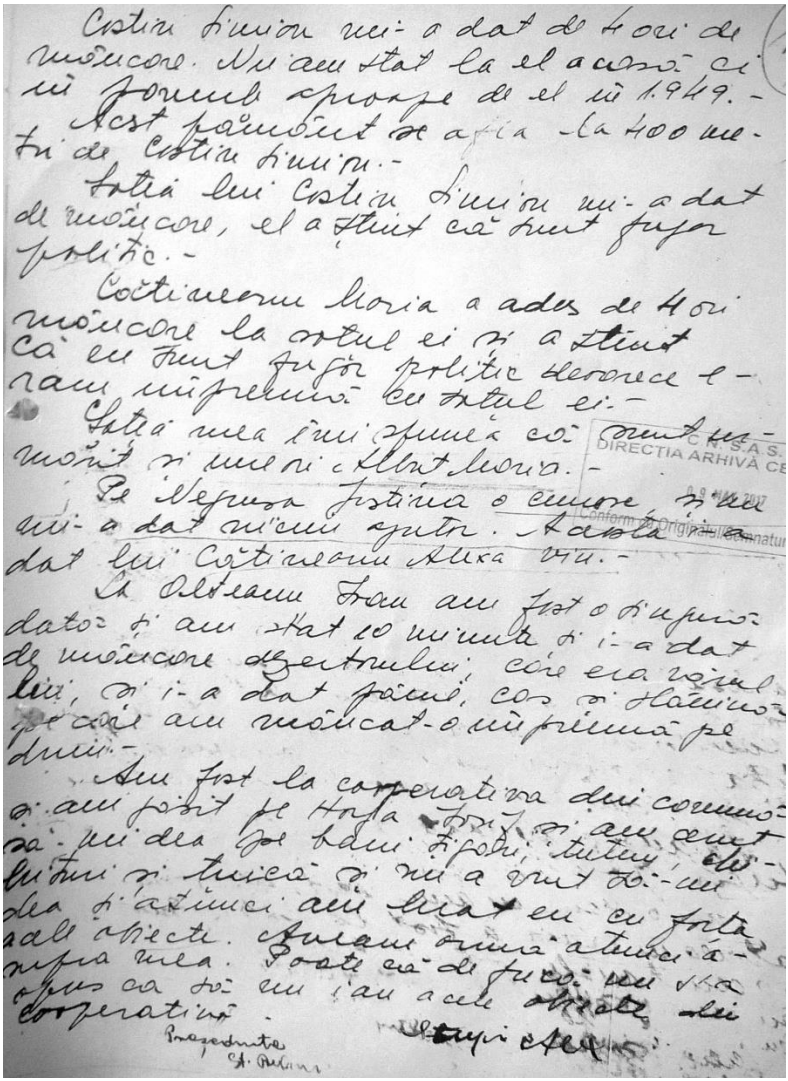

Costin Simion mi-a dat de 4 ori de mâncare. Am stat la el acasă ca mă formez după ce el m-a luat. Acest pământ de aici - la 400 m - îl dă Costin Simion.-

Soția lui Costin Simion mi-a dat de mâncare, el a știut că sunt fugar politic.-

Cotiuleanu Maria a ales de 4 ori mâncare la ortul ei și a știut că eu sunt fugar politic deoarece l-am întrebat cu ortul ei.-

Soția mea îmi spune că sunt urmăriți și mulți cu Albert Maria.-

Pe Negrea Justina o cunosc și mi-a dat mâncare. Casa i-a dat lui Cotiuleanu Alexa Vlă.-

La Oltenau Ioan am fost o după-amiază și am stat 10 minute și i-a dat de mâncare dezertului care era rănit, și i-a dat pâine, cas și slănină pe care am mâncat-o împreună pe drum.-

Am fost la cooperativa din comună și am plecat pe stradă și am sunat la mine de la Sibiu, tatăl meu, mi-a zis că nu a sunat nimeni și atunci am luat eu contact cu fata mea. Soția mea a zis că a spus că nu i-au adus ortul cooperativă.

Prezentat
St. Adrian

Semnătura

Albert Maria nu mi-a dat mâncare și
mi-a înjurat comuniștii. Am fost în curtea
ei și am chemat poliția după mine
acolo și am stat o oră. Pe o mașină și
a anunțat poliția.-

Am stat la Hapa Vasile o zi și de am
lucrat în 1.952 și am-a plecat. La
Scorani în am stat c am.- Hapa Vasile
mi-a văzut că am stat la Scorani.
Albert Maria o știut că eu sunt fu-
gar politic.-

La Hapa Vasile nu am dormit nimic,
am lucrat la porumbul lui, i-am zis
i fugar de oraș. Poate să fi știut Hapa V. că
sunt fugar.

La Hapa Ion nu am fost la lucru
o zi, unde am contractat dar nu am stat
la el acasă.

La Scorani în, am stat o seară.
La Hapa D. nu am stat acasă.

La Costea Grigore am fost la el după ce am
stat fugar 10 luni, și am stat 8 zile
pândindu-i că veni mașina mi-
liția, și acesta nu a vrut să mă ducă
și mi-a dus la Bacău
La anchetă le-am zis că eu sunt
fugar politic.-

Sunt în Iași în anul 1971, directorul
Cotinescu Alexa a fost la Costea Grigore
și o cunoaște foarte bine pentru el și fa-
milia mea și mi-a dat să vindu. i cumpărat
mașina roșie.

Lăcătuș Ștefan
Director
Cl. de Ist. St. Dulcu.

Semnat.

Ion Ștefan

C.N. S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CEN
09 MAY 2017
Conform cu Originalul/Semnatura

13

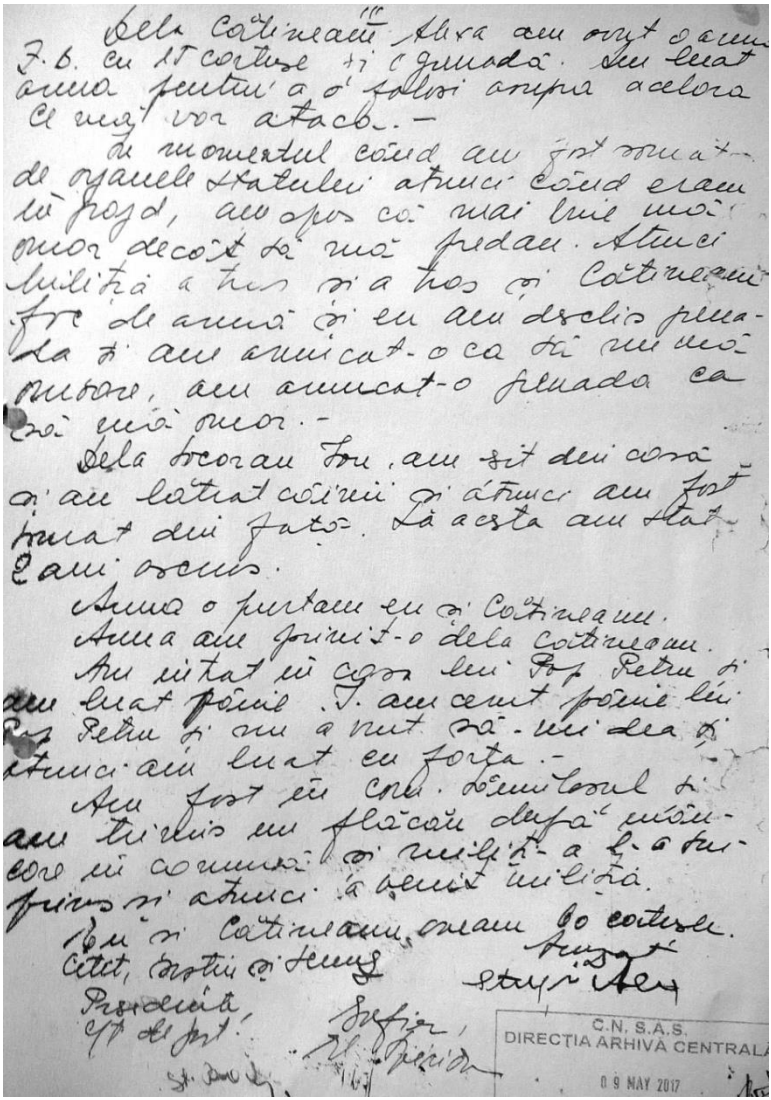

Dela Cătineanu (II) luăm am avut o arm
F.b. cu 10 cartuse și o grenadă. Am luat
arma pentru a o folosi asupra acelora
ce mai vor atacă. –
În momentul când am fost somați
de oșteanul statului atunci când eram
în pază, am spus că mai bine mor
mor decât să mă predau. Atunci
miliția a tras și a tras și Cătineanu
fără de armă și eu am descis pluta
la și am amicat-o ca ți nu mă
omoare, am amicat-o pluteda ca
să mă omoare. –
Dela școala Bun, am șit doi oameni
și am latrat câinii și atunci am fost
înconjurați de față. La acesta am stat
2 ani și ceva.
Arma o purtam eu și Cătineanu.
Arma am primit-o dela Cătineanu.
Am mitat pe ogor lui Pop Petru și
am luat pâine. I. am cerut pâine lui
Pop Petru și nu a vrut să-mi dea și
atunci am luat cu forța. –
Am fost în Cob. Dumbrava și
am tras cu flăcări după mașini-
care mă comunică și miliția a fugit
fugit și atunci a venit miliția.
Eu și Cătineanu, amam 60 cartușe.
Citit, scris și semnat
Președinte,
Grefier,

C.N. S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALA
09 MAY 2017

14

VI. Bibliografie

1.Dosarele cu numărul 2835 (volumele 1-2) şi P041149 (volumele 1-4) din arhiva C.N.S.A.S.

2.Dosarul lui Stupinean Alexandru întocmit de Direcţiunea Generală a Miliţiei din Arhivele Naţionale Cluj

3.Documentare orală în primăvara anului 2018:

Interviuri în judeţul Bistriţa-Năsăud :

În Delureni:Rusu Ioan,Moldovan Susana

În Ţagu:Balaş Teofil

În Bistriţa:Cătinean Constantin,Albuţ Alexandru

Interviuri în judeţul Cluj:

În Frata:Hapa Ioan

.